

12e Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld: *Samen actief als burgers voor een Europa zonder armoede en uitsluiting*

5 maart 2012

Europees Economisch en Sociaal Comité, Jacques Delors Gebouw, Belliardstraat 99, 1040 Brussel

Dankbetuigingen

Dit evenement is tot stand gekomen met de steun van Staffan Nilsson, Voorzitter van het Europees Economisch en Sociaal Comité. Het EESC zorgde voor logistieke steun en onze hartelijke dank gaat dan ook uit naar de personeelsleden die meewerkten aan de organisatie van deze dag.

Dit evenement werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie in het kader van het programma « Europa voor de burgers ». De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur, de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

12^e Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld: *Samen actief als burgers voor een Europa zonder armoede en uitsluiting*

5 maart 2012

Internationale beweging
ATD Vierde Wereld
12, rue Pasteur
95480 Pierrelaye (Frankrijk)
Tel. : 33-1-34-30-46-10
E-mail : dr.europe@atd-quartmonde.org
Website: www.atd-quartmonde.org

Europees Economisch en Sociaal Comité
Afdeling Werkgelegenheid,
Sociale Zaken, Burgerschap
rue Belliard, 99
1040 Brussel (België)
Tel. : 32-2-546-98-97
Website: www.eesc.europa.eu

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Openingstoespraken	7
✓ Staffan Nilsson, Voorzitter van het Europees Economisch en Sociaal Comité	
✓ Marie-Cécile Renoux, Afgevaardigde van ATD Vierde Wereld bij de Europese Unie	
✓ Marc Couillard, Militant ATD Vierde Wereld	
Burgerschap : Samenleven met onze verschillen	10
✓ Jürgen Klute, Europees parlements lid, Vice-voorzitter van de intergroep Extreme armoede en mensenrechten, voorzitter van <i>werkgroep 1</i>	
✓ Conny Reuter, Voorzitter van het Europees Sociaal Platform, voorzitter van <i>werkgroep 5</i>	
Burgerschap : toegang tot grondrechten voor iedereen	15
✓ Pier Virgilio Dastoli, Voorzitter van de Europese Beweging - Italië, Woordvoerder van het Permanent forum van de burgermaatschappij, voorzitter van <i>werkgroep 2</i>	
✓ Henri Lourdelle, Henri Lourdelle, Federatie van Europese vakbonden, voorzitter van <i>werkgroep 6</i>	
Burgerschap : deelname aan het openbare leven en de vertegenwoordiging van mensen die in armoede leven	21
✓ Egbert Holthuis, Europese Commissie, Afdelingshoofd, Directoraat-generaal Werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie, voorzitter van <i>werkgroep 3</i>	
✓ Anne Degrand-Guillaud, Europese Commissie, Verantwoordelijke van het Europees Platform tegen armoede, Directoraat-generaal Werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie, voorzitter van <i>werkgroep 4</i>	
✓ Judy McKnight, Lid van het EESC, voorzitter van <i>werkgroep 7</i>	
Afsluitende toespraken	27
✓ Leila Kurki, Voorzitter van de Afdeling 'Werkgelegenheid, sociale zaken, burgerschap' (SOC) van het EESC	27
✓ Isabelle Durant, Vice-voorzitter van het Europees Parlement.....	28
✓ Eugen Brand, Algemeen afgevaardigde van de Internationale Beweging ATD Vierde Wereld	29
Conclusie	31
Bijlagen	33
- Lijst van deelnemers	35
- Thema's van de Europese bijeenkomsten van de Volksuniversiteiten Vierde Wereld sinds 1989	39

Deze verslaglegging is verzorgd door de delegatie ATD Vierde Wereld voor de regio Europa :
Dominique Béchet, Véronique Reboul-Salze, Pascale Tissier, Elisabeth Verzat en Thierry Viard.

INLEIDING

Samen actief als burgers voor een Europa zonder armoede en uitsluiting

Deze 12e Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld werd georganiseerd op 5 maart 2012 in Brussel door de internationale beweging ATD ¹ Vierde Wereld en het Europees Economisch en Sociaal Comité. De bijeenkomst vond plaats onder moeilijke omstandigheden vanwege de ernstige crisis in Europa. De antwoorden in de strijd tegen bestaansonzekerheid en armoede zijn weinig ambitieus en hebben vooral betrekking op ondergeschikte rechten. De minder begunstigten worden steeds vaker in de steek gelaten, gestigmatiseerd en gecontroleerd.

Door de keuze van het thema '**Samen actief als burgers voor een Europa zonder armoede en uitsluiting**' heeft de beweging ATD Vierde Wereld zich willen richten op de waarden van de Europese Unie, te weten waardigheid, vrijheid en gelijkheid, solidariteit en het respecteren van de mensenrechten.

Een Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld is een bijeenkomst van mensen die een moeilijk leven hebben en strijden tegen extreme armoede, solidaire medeburgers en Europese leidinggevend: leden van het Europees Economisch en Sociaal Comité, het Europese Parlement, ambtenaren van de Europese instellingen, burgeractivisten. Deze ontmoeting heeft tot doel nieuwe wegen te vinden in de strijd tegen extreme armoede. Het is een oefening in participatieve democratie.

Sommige van de 180 deelnemers kwamen van heel ver, andere hebben hun gezin en hun dagelijkse zorgen achter zich gelaten om hun ervaring en hun ideeën te durven delen. Andere hebben een vrije dag genomen of de keuze gemaakt om aanwezig te zijn ondanks een overvolle agenda.

De delegaties kwamen uit 10 verschillende landen: Duitsland, België, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Polen, Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. Zij bestonden uit leden van ATD Vierde Wereld en andere verenigingen die zich gedurende meerdere maanden gebogen hebben over het thema burgerschap in het kader van regionale Volksuniversiteiten van de Vierde Wereld of burgerforums. Deze voorbereiding resulteerde in de volgende 3 thema's:

- Burgerschap: samen leven met onze verschillen in wijken, steden, landen, in Europa.
- Burgerschap: toegang tot fundamentele rechten voor allen.
- Burgerschap: deelname aan het openbare leven en vertegenwoordiging van de minst begunstigten.

Het werk zowel in werkgroepen als tijdens de plenaire bijeenkomst heeft duidelijk gemaakt wat de obstakels zijn voor de uitoefening van het burgerschap door mensen die in armoede leven, of ze in hun eigen land wonen dan wel niet over de nationaliteit van hun woonland beschikken. Er zijn voorbeelden gegeven van acties die gevoerd zijn door burgers die in armoede leven en solidaire medeburgers, of door instellingen die proberen verbetering te brengen in de uitoefening van de burgerrechten door allen.

Deze uitwisselingen hebben het mogelijk gemaakt voorstellen te doen opdat iedereen erkend wordt als burger en actie kan ondernemen in de strijd tegen armoede want het is essentieel dat de Europese Unie tot stand komt met ieders deelname.

¹-ATD: staat voor 'Allen samen voor waardigheid' (All Together for Dignity).

OPENINGSTOESPRAKEN

Staffan Nilsson, voorzitter van de EESC, maakt kennis met een delegatie van ATD Vierde Wereld.

STAFFAN NILSSON, Voorzitter van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Goedemorgen en welkom in het gebouw van het Europees Economisch en Sociaal Comité. Het is voor mij een grote eer dat u ervoor gekozen heeft elkaar hier te ontmoeten zoals al een paar keer eerder het geval was.²

De strijd tegen armoede is eigenlijk de verantwoordelijkheid van de nationale regeringen. Maar de verdragen hebben aan de Europese Unie een belangrijke rol toegekend als coördinator en stuwende kracht van het sociale beleid. De positie van ons comité maakt dat het onze taak is om over verschillende thema's advies te geven aan de Europese Raad.

Het doel van het debat vandaag is om de burgers bijeen te brengen in de strijd voor een Europa zonder armoede en uitsluiting. *Burgerschap is niet alleen het vrije verkeer en de vrijheid om te gaan wonen waar u wilt in Europa maar is ook het onderwerp van vandaag: strijden tegen extreme armoede. Het jaar 2013 over burgerschap kan ons helpen om het gevoel te creëren deel te hebben aan Europese waarden zoals menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid en solidariteit.*

Actief burgerschap als inzet ten aanzien van Europese waarden.

Een actieve burger zijn betekent: systemen en vaste structuren die het onmogelijk maken dat Europese en pluralistische waarden gerespecteerd worden, opnieuw ter discussie stellen. Het is niet-discriminatie, rechtvaardigheid en solidariteit laten zegeviereren.

Vandaag de dag zijn er hier en daar politieke ontwikkelingen, politieke groeperingen, politieke agenda's die ingaan tegen de Europese waarden. In Europa heeft iedereen recht op een menswaar-

dig bestaan, op toegang tot het geheel van economische, sociale en culturele rechten. Mensen die zich in een situatie van extreme armoede bevinden zouden volledig deel moeten nemen aan het maatschappelijk leven. Mensen die in armoede leven hebben het gevoel dat ze uitgesloten worden. Want armoede beperkt zich niet tot een kwestie van geld, is niet louter een negatief gevolg van de slechte herverdeling van de middelen van bestaan. Soms betekent armoede dat men beroofd wordt van het fundamentele recht op politieke deelname.

Daarom is het zo belangrijk dat u ervoor gekozen hebt om elkaar hier te ontmoeten. ATD Vierde Wereld staat voor een open discussie over heel moeilijke onderwerpen zoals armoede, extreme armoede, uitsluiting, met mensen die ermee aan den lijve geconfronteerd worden en die deel moeten nemen aan deze discussies gewoon omdat zij deel uitmaken van de oplossing. Bij het EESC zijn wij heel blij met deze concrete benadering die het mogelijk maakt een meer solidaire en een democratischer maatschappij uit te bouwen.

Toen ik verkozen werd als voorzitter van het EESC heb ik drie **sleutelwoorden** gebruikt:

- **Dialogo en deelname.** Dialoog wil zeggen praten met maar ook luisteren naar een ander.
- **Groei en duurzaamheid.** Groei moet duurzaam zijn.
- **Solidariteit en ontwikkeling.** Het bestaan van armoede buiten de grenzen van de Europese Unie is onaanvaardbaar: miljarden mensen hebben honger, vooral kinderen gaan dood vanwege onvoldoende voedsel.

²-Zie het overzicht in de bijlage voor de thema's van de voorgaande 11 bijeenkomsten van de Volksuniversiteiten Vierde Wereld die sinds 1989 georganiseerd zijn.

Het vinden van partners tegen extreme armoede

Het organisatiecomité met Staffan Nilsson, voorzitter van de EESC.

MARIE-CÉCILE RENOUX, Afgevaardigde van ATD Vierde Wereld bij de Europese Unie

Marie-Cécile Renoux heet alle deelnemers welkom en verklaart, zich richtend tot de vertegenwoordigers van de 10 landen: “Vandaag krijgt u de gelegenheid duidelijk te maken hoe u iedere dag vecht omdat u niet accepteert aan uw lot te worden overgelaten, wat u doet tegen onrechtvaardigheden, en welk engagement u aangaat.

Door hier te komen hoopt u politieke partners te vinden die bereid zijn op geregelde tijdstippen de discussie met u aan te gaan zodat zij deze gedachteswisselingen kunnen overbrengen; partners die inventief zijn in het vinden van middelen, hefboomen, instrumenten die het mogelijk maken dat het

leven, de moed, de weerstand, de intelligentie van mensen die gebroken zijn door extreme armoede niet ontkend worden maar centraal staan in de gedachteswisseling die daar plaatsvindt, waar aan de toekomst van Europa gebouwd wordt.

Welk Europa willen wij?

Wij willen een Europa dat het uitroeien van extreme armoede als referentiepunt neemt. Tegenwoordig mobiliseren zich veel burgers die actief zijn in verenigingen zoals vakbonden of werkzaam zijn bij Europese instellingen voor een Europa dat de mens centraal stelt in zijn prioriteiten. Wij willen een bijdrage leveren aan Europa. Want een Europa dat zich ontwikkelt zonder de allerarmsten, ontwikkelt zich tegen hen, en ze zullen dan aan de kant blijven staan. Maar bovenal zal Europa afgesneden zijn van de bijdrage van de zeer armen. Wij hebben uw 'deskundigheid' nodig want u weet als geen ander wat het betekent om verstoken te blijven van broederschap, vrede en van het respecteren van uw waardigheid.

Aan de vooravond van 2013, het Europese jaar van de burgers, hebben wij de wens om de draagwijdte van dit jaar te vergroten, zodat nieuwe verbintenissen een Europa creëren waarin eenieder voelt dat hij deel uitmaakt van dezelfde menselijke gemeenschap, en het waard vindt zijn rechten te doen gelden als een vrije burger, gelijkberechtigd en solidair met allen.”

Deel kunnen nemen, een lange weg

MARC COUILLARD, Militant Vierde Wereld, België

“Zoals veel andere leden van ATD Vierde Wereld heb ik tijdens mijn jeugd extreme armoede en uitsluiting gekend. Mensen die armoede en sociale uitsluiting ervaren hebben, daar hoor ik bij. Deze levenservaring bepaalt voor altijd onze manier van kijken en denken. Wat ons verbindt is de wens dat deze extreme armoede stopt, wij weten wat het betekent en willen voorkomen dat anderen hetzelfde overkomt. Wij willen dat onze kinderen een beter leven krijgen, dat ze kunnen leren. Wij willen een betere wereld voor iedereen.

Het zijn plannen die wij diep in onszelf koesteren en daarom zijn we hier vandaag. Maar hier kunnen zijn is het resultaat van een lange weg, het heeft veel tijd gekost, veel etappes, mensen die er energie in gestoken hebben.

Als je met teveel moeilijkheden geconfronteerd wordt sluit je je in jezelf op. Je bent altijd bang, er zijn zoveel mensen die ons leven binnen willen dringen om in onze plaats beslissingen te nemen.

De basis voor deelname van uitgesloten zijn degenen die ons tegemoet gekomen zijn. Zij hebben ons uitgenodigd om deel te nemen aan vergaderingen. Beetje bij beetje hebben we de moed gevonden om te praten, om deel te nemen aan de bespreking van het onderwerp van de vergadering door te vertellen wat we hebben meegeemaakt.

Vervolgens worden we uitgenodigd voor de Volksuniversiteit van de Vierde Wereld, en we zijn er talrijk. Het is een ontdekking. We zijn niet alleen. We kunnen van gedachten wisselen met mensen die

hetzelfde meemaken als wij. In het begin is het moeilijk om te praten want we zijn het niet gewend. Men heeft ons vaak gezegd dat we dom waren, dat we niks waard waren en dat had zich in ons vastgezet.

De Volksuniversiteit van de Vierde Wereld is een vormingsplaats die ons kracht geeft, ideeën, moed. We ontdekken dat we verantwoordelijkheden moeten nemen om ervoor te zorgen dat we een betere wereld krijgen.

Wij voelen ons verantwoordelijk ten opzichte van degenen die nog diep in de ellende zitten zodat ze niet vergeten worden en niet alleen blijven.

Maar we ontdekken ook een andere verantwoor-

delijkheid: het kruisen van onze kennis met die van degenen die willen dat er een eind komt aan de ellende, aan de uitsluiting, die willen dat mensenrechten realiteit worden. Het gaat om meer dan praten en luisteren, het is samen nadenken, samen handelen, samen aan de toekomst bouwen.

Allen die hier samen zijn willen een Europa zonder uitsluiting, een Europa van mensenrechten. Wij zijn ons ervan bewust geworden dat u ons nodig hebt om dit te realiseren. Daarom zijn we vandaag gekomen. We kunnen u geen geld geven, maar wij bieden onze ervaring aan, onze gedachten, onze kennis om ze met die van u te delen."

De Volksuniversiteiten Vierde Wereld hebben zich op deze ontmoeting voorbereid.

Delegatie uit Polen. Brussel, 4 maart 2012.

Vorbereiding van de Poolse delegatie

IK VOEL ME GEEN BURGER

- Wanneer mijn burgerrechten geweld wordt aangedaan.
- Wanneer ik mijn elektriciteitsrekening laat zien aan de medewerkster van de sociale dienst en zij me die naar het hoofd slingert. Dat is onwaardig.
- Wanneer de ambtenaar van de sociale dienst me behandelt als een kind en me vertelt wat ik nodig heb en wat ik moet doen. Het voelt alsof ik niet besta.
- Wanneer ik mij richt tot verschillende instellingen en men mij ervan verdenkt te willen profiteren.
- Wanneer mijn pensioen waar ik mijn hele leven voor gewerkt heb niet voldoende is om in mijn basisbehoeften te voorzien.
- Wanneer ik constateer dat er in mijn land geen dialoog en maatschappelijke raadpleging plaats vindt.

IK VOEL ME BURGER

- Wanneer we ons veilig voelen.
- Wanneer we bij elkaar komen om ons samen in te zetten.
In de kleine gemeenschap waar ik woon hebben we een kleine vereniging opgericht 'burgerlijke samenwerking': ik help mijn buurman met loodgieterij want daar heb ik verstand van.
- Wanneer we steun krijgen van een organisatie.
- Wanneer ik een verzoek kan indienen bij de sociale dienst. Ik zou me burger voelen als ze me normaal zouden behandelen en mijn rechten zouden respecteren.
- Burger zijn betekent samen handelen.

Burgerschap: SAMEN LEVEN MET ONZE VERSCHILLEN

De delegaties van verschillende landen voor de kopie van de steen als eerbetoon aan de slachtoffers van misère. Brussel, 4 maart 2012.

We zijn niet alleen op de wereld, maar worden omringd door andere mensen die maatregelen getroffen hebben om samen te kunnen leven. Samen met hen vormen wij de maatschappij. Wij zijn burgers wanneer wij contact hebben met anderen, wanneer wij ons gerespecteerd voelen, erkend, wanneer wij onze plek gevonden hebben.

Jürgen Klute, Europees parlements lid, Duitsland: "Ons thema, 'samenleven' met onze verschillen vormt ook de basis van de Europese Unie. Als er veel banden bestaan op economisch en sociaal niveau helpt dat om de vrede te bewaren. Communicatie en ontmoetingen zijn belangrijk. We moeten leren uit de verschillen met de ander. Armoede genereert confrontaties en agressie in onze maatschappij."

Conny Reuter, Voorzitter van het Europees Sociaal Platform: De term die gebruikt wordt om te beschrijven wat 'samenleven' betekent is die van de 'sociale samenhang'. Maar men vergeet daarbij dat de samenhang van onze samenleving in gevaar wordt gebracht door armoede, uitsluiting, discriminatie. Wij zijn het sociale weefsel van onze samenleving aan het verliezen en we hebben vaak alles gezet op een louter economische visie. Helaas is de rechtsuitoefening vaak afhankelijk van een sociaal statuut.

Samenleven met onze verschillen

Jean Clément (Luxemburg): Wij zijn allemaal mensen, waarom maken we verschillen? Het

belangrijkste is om tolerant te zijn ten opzichte van verschillen.

Astrid Bremer (Luxemburg): Men moet ons ook respecteren. We zijn allemaal evenveel waard. Op straat zijn we allemaal gelijk. Er zijn er die delen met anderen en anderen die profiteren. Dat zie je ook op straat. Om samen te overleven met onze verschillen hebben we de ander nodig. Ik heb veel geleerd toen ik dakloos was. Om de extreme armoede te overleven heb je de ander nodig, je moet samen leven en je moet elkaar opzoeken, anders besta je niet meer!

Julien Steinbrucker (Elzas, Frankrijk): Er zijn veel plaatsen waar men opdeelt en specialiseert. Bijvoorbeeld: er is een school voor rijken en een school voor armen. Het is goed om met heel verschillende personen om te gaan. Dat heeft me gevormd en geholpen om me verder te ontwikkelen.

Marie-Cécile Renoux, afgevaardigde van ATD Vierde Wereld bij de Europese Unie: Op dit moment worden in Europa vooral angsten aangewakkerd, men probeert verdeeldheid te zaaien in plaats van mensen bijeen te brengen. Wij geven wat voorbeelden van situaties waarin, als we elkaar wat beter kennen, sprake is van sterke

solidariteit. Tijdens een Volksuniversiteit van de Vierde Wereld in Brussel zei een man afkomstig uit Afrika: 'Het is voor ons ontzettend moeilijk om een woning te vinden en we hebben altijd gedacht dat dat kwam omdat we zwart zijn'. Hij dacht dat het allemaal beter zou worden als hij zijn verblijfspapieren zou hebben. Maar nu constateert hij dat hij dezelfde problemen heeft als Belgen die in armoede leven.

Tijdens de voorbereiding van deze Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld heeft de **Spaanse delegatie**³ uitgelegd: je voelt je gerespecteerd als de mensen uit je eigen wijk je niet lastig vallen, als een buurman je uitnodigt om deel te nemen aan een activiteit of een evenement, wanneer je het recht hebt je mening te geven en te stemmen, wanneer men tegen je praat en naar je luistert, wanneer je een ander respecteert en de ander jou respecteert, wanneer je je eigen waardigheid ontdekt en anderen ook jouw waardigheid ontdekken, wanneer men zich richt tot de mens.

Het samen leven

Iemand tegemoet gaan en deelnemen aan wat bestaat

Elsa Dauchet (Wallonië-Brussel, België): Jean zegt dat hij zich burger voelt wanneer hij in de wijk met veel kleurlingen naar zijn burens toe gaat om hen vragen te stellen over hun gewoontes, om te proberen de verschillen te begrijpen. En hij doet samen met zijn vrouw en kinderen ook mee aan het 'Spelanker'. Dat is een plek waar je met je kinderen naar toe gaat en waar je andere ouders ontmoet. De drempel is zeer laag want het is gratis. En voor een drankje hoef je maar 60 cent te betalen.

Noodzakelijke solidariteit

Patrice Begaux (Wallonië-Brussel, België): Er zijn mensen in sociale woningen die veel problemen hebben. Dus willen wij de voorzitter van de sociale woningbouw van de regio ontmoeten om hem concrete vragen te stellen en antwoorden te krijgen. We willen goed geïnformeerd zijn voordat we ons richten tot de politici.

³-Een Spaanse delegatie die aan de Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld deel zou nemen heeft af moeten zeggen. Delen van hun voorbereiding zijn in dit verslag opgenomen.

Gérard Didienne (Elzas, Frankrijk): Ik voel me burger als ik iemand de goede richting kan wijzen. Ik laat anderen profiteren van mijn kennis. Een buurvrouw die een conflict had met haar baas en niet wist tot wie ze zich moest richten heb ik de weg kunnen wijzen.

Marion Deniz (Duitsland): Vijf jaar geleden heb ik in Prenzlau, vanuit mijn eigen situatie, een dienst voor kinderen ontwikkeld. We hebben een beurs voor kinderkleding maar mensen kunnen vooral komen praten over hun problemen, dan zoeken we samen naar een uitweg. Ik heb een netwerk gecreëerd dat vrij goed functioneert.

Het belang van de dialoog

Gérard Didienne (Elzas, Frankrijk): Je moet de mogelijkheid hebben om je te laten begrijpen en respecteren. Voor een echte dialoog zijn middelen nodig. Ik denk aan de buitenlanders voor wie het nog moeilijker is te praten en te begrijpen. We zouden hen meer faciliteiten moeten geven om de Franse taal te leren, maar zonder druk op ze uit te oefenen.

Sylvie Clause (Elzas, Frankrijk): Om deze mensen te helpen zou er veel meer gratis onderwijs in de Franse taal moeten zijn, 's avonds na het werk. De wijk waarin ik woon is een wijk met veel verschillende nationaliteiten en veel proble-

Deelnemers bezoeken het 'Huis van de kennis'. Brussel, 4 maart 2012.

men om elkaar onderling te begrijpen. Er zou een lokaal geopend kunnen worden waar mensen woorden en begrippen van hun taal en cultuur kunnen uitwisselen. Dat zou de verhoudingen kunnen verbeteren. Er zouden tolken moeten

zijn, betaald door de gemeente, om vooruitgang te boeken in de wijk en de buitenlanders te helpen bij hun administratieve besommeringen tot dat ze taalvaardig en autonoom zijn.

Julien Steinbrucker (Elzas, Frankrijk): We hebben ruimtes nodig, toegankelijk voor iedereen, waar we over levensvragen kunnen praten, debatten tussen burgers kunnen organiseren, en voorwaarden tot stand brengen om iedereen te laten deel nemen.

Aurélië Duprès (European network of social integration enterprises): Zoals we het hier hebben kunnen horen is er echt behoefte om een Europa te creëren dat gebaseerd is op de voorstellen van iedereen en vooral van degenen die achtergesteld zijn. Die weten als geen ander in wat voor omstandigheden ze leven en met welke problemen ze geconfronteerd worden. We zouden ons tot Europa kunnen richten om plaatsen te voorzien waar kan geoefend worden in burgerschap, speciaal voor wie achtergesteld is. Hier zien we dat er in de Volksuniversiteit van de Vierde Wereld een uitgesproken wil is om deze mensen de kans te geven zich uit te drukken. Zijn er nog andere forums van burgerschap?

Marie-Cécile Renoux : Er moeten plaatsen zijn waar mensen gezamenlijk nadenken en waar de zeer armen aanwezig zijn, niet alleen over armoede maar over de vraag welke wereld we samen willen bouwen.

Van anderen leren

Gérard Didiënné (Elzas, Frankrijk): het is van belang om vriendschapsbanden te creëren, met de bedoeling om dingen van elkaar te leren (...)

Spel over burgerschap, meegebracht door de Poolse delegatie. Brussel, 4 maart 2012.

Belangstelling tonen voor de cultuur van de ander is al een grote stap voorwaarts om hem niet te kwetsen.

Angèle Pens (Wallonië-Brussel, België): Een vrouw vroeg mij hoe het voelt dakloos te zijn. Dat maakte mij duidelijk dat er mensen zijn die niet weten wat dat betekent, die niet weten waar je het dan over hebt. Ik heb begrepen dat het ook niet altijd makkelijk is om de situatie van de ander te begrijpen. Al heel jong leren wij verschillen kennen.

Julien Steinbrucker (Elzas, Frankrijk): Kinderen zouden eigenlijk al heel jong kennis moeten kunnen maken met solidariteit, met de verantwoordelijkheid voor hun daden en ze zouden moeten kunnen beschikken over alle informatie met betrekking tot het functioneren van onze maatschappij. Ze zouden praktische en niet alleen intellectuele kennis over het dagelijks leven moeten krijgen, en op school leren debatteren. Zo zouden we echte burgers vormen.

Bestaan in de ogen van anderen

De Spaanse delegatie: Voelen dat er voor je gezorgd wordt, dat je erkend wordt, op die manier kun je stukje bij beetje betrokken raken in je buurt, niet alleen maar bij de buurtgemeenschap maar ook elders bijvoorbeeld op school.

Verlangen opwekken om samen te leven

Astrid Bremer Om actief te zijn, iets te doen tegen onrechtvaardigheden zijn mijn partner en ik actief geworden in de beweging ATD Vierde Wereld, om in contact te komen met anderen die dezelfde extreme armoede kennen, om de manier van leven van anderen te leren accepteren, en wat ze zeggen. Ik heb begrepen dat we elkaar moeten helpen, dat we moeten leren, dat we moeten luisteren.

Verlangen opwekken om samen te leven

Elena Flores (Wallonië-Brussel, België): Het is niet voldoende om mensen naast mekaar te zetten. Het is zaak te ontdekken dat er behoefte bestaat om samen te leven, dat we anderen nodig hebben en dat we ze niet kunnen laten vallen omdat we ze nooit zien.

Jean-Marie Saïssët (Wallonië-Brussel, België): het is niet goed om met zijn allen

op elkaar geperst in een flatgebouw te wonen. Daar moeten we van af, we overwegen een huis op te richten waar we mensen kunnen ontvangen. Dat zou een huis moeten zijn waar men dingen met elkaar deelt en het moet voldoen aan verschillende criteria. Belangrijk is dat het toegankelijk is voor iedereen, dat er geen vragen worden gesteld, dat de deur in het weekend openstaat.

Ons ideaal is dat alle sociale klassen er vertegenwoordigd zijn, dat het een gemengd karakter heeft zelfs als dat moeilijk is. Het is belangrijk dat deze plek ingericht wordt door de mensen zelf, dat ze zelf hun behoeften definiëren zodat het echt hun eigen plek wordt. Wat veronderstelt dat er gegeven en ontvangen wordt, niet alleen ontvangen. Mensen moeten echt kunnen delen.

Elsa Dauchet (Wallonië-Brussel, België): Het moet op een plaats zijn die toegankelijk is, waar mensen zijn die zich echt in een situatie van extreme armoede bevinden. Als het openbaar vervoer 's avonds niet meer rijdt zijn de mensen in zo'n wijk afgesneden van wat er elders gebeurt. Er moet dus nagedacht worden over hoe te handelen in die wijken.

In een interview ⁴ na afloop van de werkgroep is Conny Reuter teruggekomen op dit voorstel voor een huis waar men dingen met elkaar deelt: dit geeft aan dat er in onze maatschappij, ondanks de ontwikkeling van de communicatiemiddelen, een duidelijk gebrek aan communicatie bestaat tussen burgers, ze zijn van elkaar gescheiden, er is alleen uitwisseling tussen gelijkgestemden. Hoe kan de politiek ervoor zorgen dat er banden

gecreëerd worden in de maatschappij, hoe uitsluiting uitroeien, niet alleen door wetten maar misschien ook door ontmoetingen?

Moeilijkheden

'Het is niet allemaal rozengeur en maneschijn'

Patrice Begaux (Wallonië-Brussel, België): Er wordt veel gesproken over sociale vermenging. Maar ik geloof er niet in. Ik zie niet goed hoe je een woongebouw met 7 appartementen kunt creëren, 3 voor mensen die niet veel geld hebben en 4 voor mensen die iets meer geld hebben. En zo kunnen de mensen die iets meer geld hebben betalen voor de mensen die minder hebben. Dat heb ik een minister horen zeggen. Dat lijkt aardig maar op zaterdagochtend gaan de rijke mensen boodschappen doen en komen terug met boodschappenwagens vol eten, en de anderen kijken toe vanachter hun ramen.

Elsa Dauchet (Wallonië-Brussel, België): Patrice, wat jij zegt is dat er goed nagedacht moet worden over sociale vermenging zodat de samenleving niet gewelddadig wordt. Het is niet voldoende om arm en rijk bij elkaar te zetten zonder na te denken. Men moet nuanceren door aan te geven dat het niet allemaal rozengeur en maneschijn is. Je kunt niet zeggen: 'We gaan allemaal met elkaar samen leven en we gaan allemaal van elkaar houden.' We moeten nadenken over het begrip sociale vermenging.

Anton Krüger (Duitsland): Veel mensen kunnen hun huur niet meer betalen in de gewone wijken. Daardoor worden armen gedwongen te vertrekken uit de wijken waar ze aan gewend zijn. Er ontstaan getto's voor rijken en andere voor armen. Beiden zijn niet meer vrij, noch de rijken die omringd worden door veiligheidspersoneel, noch de armen die er met lege handen naar kijken. Wat we nodig hebben zijn voldoende correcte woningen. Of we rijk of arm zijn zou geen rol mogen spelen.

Oordeel...

Angelina di Pasqua (België): Wanneer iemand niet genoeg geld heeft en werkloos is wordt hem duidelijk gemaakt dat het zijn schuld is. En dat kwetst iemands persoonlijkheid, dat anderen zeggen: "Waarom werkt u niet? Dat is uw eigen schuld". Dan voelen we ons geen burger meer.

4- Zie <http://www.atd-quartmonde.org/La-12eme-Universite-Populaire.html> Video over "de werkgroepen".

...en isolement

Marion Deniz (Duitsland): Ik vind dat we ons ook tot de politici moeten richten opdat ze voorwaarden creëren die afgestemd zijn op de realiteit in de regio's. In mijn district Uckermark, zijn met het openen van de grenzen alle structuren verdwenen, qua vervoer of saamhorigheid van gezinnen. Jonge mensen vertrekken en bejaarde mensen kunnen niet meer naar de dokter of boodschappen doen. Het betekent isolement.

Gezellige avond met zang. Brussel, 4 maart 2012.

Burgerschap: SAMENLEVEN MET ONZE VERSCHILLEN...

...CONCLUSIE

Dominique Béchet, Afgevaardigde ATD Vierde Wereld Regio Europa: Mensen die zich in een moeilijke situatie bevinden vragen niet dat men ze het burgerschap verleent, ze zijn burgers en willen als zodanig erkend worden. Ze willen ook als burgers handelen. Wat Astrid zei over solidariteit is de eerste stap van burgerschap. Armen staan niet te wachten tot men zegt: "We zullen u de middelen geven om burger te zijn". Ze zijn het al, ze proberen er echt naar te leven en deze houding moet erkend worden, het moet hardop gezegd worden, er moeten plaatsen zijn waar dat tot uitdrukking komt.

Conny Reuter: Ik geloof dat als we samen willen leven dat uiteraard gebaseerd moet zijn op

wederzijds respect. Er is een plek nodig, tijd, en motivatie ... Hoe kunnen we dit samenleven organiseren?

Peter Verhaeghe (Caritas Europa): Ik denk dat het belangrijk is te praten over het gemeenschappelijke in onze situatie en niet alleen over de verschillen. U hebt gezegd dat uw buurman voor zijn gezin zorgt en graag een goede toekomst voor zijn kinderen wil, dat geldt voor iedereen.

Jürgen Klute : Het is voor mij de eerste keer sinds ik Europees volksvertegenwoordiger ben dat ik deelneem aan een bijeenkomst waar mensen die niet tot de hogere klasse behoren in de gelegenheid worden gesteld hun situatie te beschrijven en te laten zien wat hen overkomt. Dat is heel belangrijk en ik hoop dat deze bijeenkomsten blijven bestaan. Ik wil u bedanken voor uw uitnodiging. Ik vind deze uitwisseling heel belangrijk en ik nodig u graag uit om deze dialoog voort te zetten met andere parlementsleden.

Voorstellen om samen te leven met onze verschillen

Om **het concreet mogelijk te maken** elkaar te leren kennen en begrijpen, ook al hebben we een andere achtergrond en komen we uit een andere cultuur en uit een ander land, ook al hebben we niet dezelfde leeftijd, en om te leren van onze verschillen worden volgende punten voorgesteld:

- De inrichting van de steden herconciëren om het ontstaan van getto's te vermijden (van rijken en armen), om sociale en economische uitwisseling tussen verschillende maatschappelijke milieus te bevorderen.
- Ouders, scholen, verenigingen en de media attenderen op de noodzaak om (zo vroeg mogelijk) kinderen op te voeden tot solidariteit, burgerschap en strijd tegen stereotypen op grond van verschillen.
- De overheid en organisaties (verenigingen, vakbonden) stimuleren om plaatsen te creëren waar burgerzin gestimuleerd kan worden, huizen waar een uitwisseling plaats kan vinden en waar mensen elkaar kunnen treffen, waar men kan geven en nemen. Deze plekken zouden gecreëerd moeten worden in overleg met de mensen zelf.
- Op alle niveaus ontmoetingen organiseren tussen verantwoordelijken en mensen die in armoede leven om elkaar te kunnen verstaan, hen vragen te stellen, een echte dialoog te laten ontstaan en van gedachten te wisselen over voorstellen die het beleid kunnen verbeteren.

Burgerschap: TOEGANG TOT GRONDRECHTEN VOOR IEDEREEN

Het respect voor de gelijkwaardigheid van elke mens en de toegang tot grondrechten bepalen ons recht om te bestaan en waardig te leven en ook ons burgerschap. We voelen ons geen burger als we geen toegang hebben tot onze rechten: gezondheid, werk, recht om met ons gezin te leven, huisvesting, recht op rechtspleging, onderwijs, recht om zich te verplaatsen en zich vrij te vestigen binnen de Europese Unie (het "vrij verkeer").

Francesca Pettinato (Italië): "Ik woon sinds 10 jaar in Rome maar ik voel me geen burger van Rome. Burgerschap betekent voor mij: documenten hebben, post ontvangen, een dokter hebben en bestaan voor de Staat. Maar wij armen zijn geen burgers. Als je geen huis hebt, als je niets hebt, heb je geen burgerschap, kun je nergens burger zijn.

Wij zijn hier bijeen om ervoor te zorgen dat de grondrechten van iedereen gerespecteerd worden

Pier-Virgilio Dastoli, Woordvoerder van het Forum van de Burgermaatschappij: In 1995 hebben wij besloten een Permanent Forum van de Burgermaatschappij te creëren en wij hebben onszelf als eerste prioriteit opgelegd de Europese Unie te voorzien van een handvest van grondrechten. Dit is inmiddels tot stand gebracht en het handvest is mede geschreven dankzij het actieve werk van de burgermaatschappij, zoals o.a. dat van ATD Vierde Wereld".

Henri Lourdelle, Federatie van Europese Vakbonden (CES-ETUC): Theoretische rechten moeten werkelijkheid worden. Het is van belang dat er wetten zijn en dat die wetten ook daadwerkelijk toegepast worden. Dat is een strijd die we samen moeten leveren. Binnen de Europese Federatie van Vakbonden (36 landen, 60 miljoen leden) ben ik belast met de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting, het is onze gezamenlijke strijd en precies daarom ben ik hier vandaag.

Rechten bestaan, maar in werkelijkheid genieten mensen die in extreme armoede leven er niet van.

We schamen ons, we beroepen ons niet op onze rechten

Volker Paul Boeken (Duitsland): In Hamburg heb ik veel contact met daklozen en ik heb zelf ervaring met dakloos zijn. Mensen schamen zich om

afhankelijk te zijn van een uitkering vanwege langdurige werkloosheid (Hartz IV)⁵ of om ze zelfs maar aan te vragen. Ze hebben er een hekel aan om naar de betreffende dienst te gaan omdat ze neerbuigend behandeld worden. Met het van kracht worden van Hartz IV zijn de medewerkers van deze dienst gerechtigd om zelf te beslissen of een uitkering al dan niet toegekend wordt. Zolang de direct betrokkenen niet als gelijkwaardige partners behandeld worden is er sprake van uitsluiting en wordt hun burgerschap niet gerespecteerd.

Assunta Ielapi (Italië): Als je arm bent voel je je altijd zwak. Pas wanneer anderen in jou je werkelijke waarde ontdekken lukt het je om weer overeind te komen. We hebben het nodig om het hardop te horen en we hebben mogelijkheden nodig voor uitwisseling, ontmoetingen en cursussen met anderen. Dat geeft ons de kracht om de twijfel die zich van ons meester maakt en zich in ons nestelt het hoofd te bieden en te geloven dat we samen dingen kunnen veranderen.

Solidariteit wordt beboet

Gérard de Jong (Nederland): De Staat verplicht mij niet solidair te zijn met daklozen. Als iemand besluit een dakloze onderdak te verlenen wordt hem een boete opgelegd.

Als je je rechten niet kent kan de Staat misbruik maken van je onwetendheid

Jean-Christophe Sarrot, Redacteur van het blad "Feuille de route Quart Monde" (Frankrijk): "De helft van de mensen in Frankrijk die recht hebben op het gewaarborgd minimuminkomen vragen het niet aan. En er wordt ook geen moeite gedaan

5-De wet Hartz IV: vierde fase van de hervorming van de arbeidsmarkt in Duitsland van 2003 tot 2005. Met deze hervorming wordt de werkloosheidsuitkering nog slechts gedurende 12 maanden betaald i.p.v. 32 maanden (18 maanden voor degenen die ouder zijn dan 55 jaar); het is het "Arbeitslosengeld I". Vervolgens wordt de werkloze beschouwd als langdurig werkloze en ontvangt "Arbeitslosengeld II", een aanzienlijk lager bedrag.

om deze mensen te benaderen zoals in het Belgische OMNIO -statuut ⁶. De regering is blij met de besparing van 3 miljard euro op het minimuminkomen.

Twee soorten recht

Danielle Pierret (Champagne-Ardenennen, Frankrijk): Of je nu arm bent of rijk, je zou dezelfde rechten moeten hebben. Bij de tandarts heeft een arme recht op een prothese uit het basisgamma, met terugbetaling door de universele ziekteverzekering (CMU). Een rijke wordt beter behandeld dan een arme.

Thierry Viard (België): In Frankrijk verzorgen sommige tandartsen geen mensen die door de universele ziekteverzekering (CMU) gedekt worden, omdat ze vinden dat het hun prestige schaadt om arme patiënten te hebben, maar ook omdat het ingewikkeld is qua administratie.

Rechten toegekend aan Europese burgers die in werkelijkheid niet toegankelijk zijn voor armen (bijvoorbeeld het recht op vrij verkeer)

Steve Hames (Luxemburg): Sociale hulp zou overal in Europa gelijk moeten zijn zodat we zouden kunnen gaan wonen waar we willen, niet gedwongen worden in eigen land te blijven als gevangenen! Omdat we arm zijn worden we beroofd van de mogelijkheid om ons te verrijken met de cultuur van een ander Europees land.

Astrid Bremer (Luxemburg): Wij hebben als Luxemburgs stel geen recht op een sociale woning van het huisvestingsfonds omdat je daarvoor 5 jaar in dezelfde stad of hetzelfde dorp gewoond moet hebben:: wij hebben nl. een tijdje in Duitsland gewoond, net aan de andere kant van de grens omdat het daar goedkoper was. Maar het was wel in Europa!

Jacques-René Rabier (België): Ik stel voor een rapport op te stellen over rechten die effectief toegekend zijn aan Europese burgers maar die niet worden toegepast voor de allerarmsten (het recht op vestiging, op vrij verkeer, ...)

Ondeelbaarheid en onderlinge samenhang van rechten: een recht dat niet gerespecteerd wordt brengt een schending van andere rechten met zich mee

Recht op gezonde voeding

Anne Thomas (Île-de-France, Frankrijk): Als de centra voor tijdelijke huisvesting overvol zijn worden gezinnen ondergebracht in hotels. Dit is een tijdelijke oplossing maar wij kennen een gezin dat 8 jaar in een hotel gewoond heeft, in een klein kamertje waar niet gekookt mocht worden. Mensen eten dan echt willekeurig wat.

Recht op een privéleven

Pina Romani (Italië): Ik woon in een complex voor noodhuisvesting. Ik zou er 8 maanden blijven maar inmiddels woon ik er 16 jaar. Het is niet te doen want je hebt geen privacy. Je moet voor alles toestemming vragen: ook om je zoon te laten logeren. Bij de receptie moeten bezoekers hun identiteitspapieren achterlaten die krijgen ze bij vertrek weer terug. Waarom ik er nog woon? Omdat ik onder de armoedegrens leef en vanwege gezondheidsredenen, ik ben niet in staat om te werken. Ik krijg een minimale uitkering. Ik moet voor mijn zoon zorgen die een onzekere baan heeft.

De verschillende delegaties ontmoeten elkaar. Brussel, 4 maart 2012.

⁶-OMNIO- Statuut: zie het kader op pagina 18.

"Op de camping word je een vluchteling in je eigen land" Nederlandse delegatie

Jan Timmers : Wij hebben op een camping gewoond waar meer dan 150 plaatsen bezet werden door mensen die er permanent woonden. Dat waren mensen en gezinnen die om verschillende redenen uit hun huis gezet waren (schulden, echtscheiding...) en waar elders geen opvang voor was. Maar ook gezinnen van arbeiders uit andere Europese landen. Vanwege de verscheidenheid aan mensen die er verblijven en de handel die er plaatsvindt heeft de camping een slechte reputatie. Hij heeft als bijnaam *"De favela van Breda"*.

Voor wat betreft de regelgeving, de bestemming als recreatiecamping heb je dus niet het recht er permanent te wonen. De eigenaar loopt het risico een forse boete te krijgen als hij het toestaat. De eigenaar wil uiteraard wel huur ontvangen maar dat moet discreet gebeuren. Vanwege de woningnood suggereren de maatschappelijk werkers om maar op de camping te gaan wonen. Maar omdat het een recreatiecamping is kun je het adres niet gebruiken voor administratieve formaliteiten.

Bovendien is het zo dat als je de gemeente verlaat waar je woont je na enige tijd uit de registers van de gemeente verwijderd wordt. Op deze manier hebben veel mensen in Nederland de status van **"woonachtig in het buitenland"** verkregen. Zo heb je dus geen officiële woonplaats meer. De gemeentes spelen elkaar het balletje toe als het gaat om de plicht tot het verlenen van *"steun aan de allerarmsten"* en ook voor wat betreft de officiële en de feitelijke verblijfplaats van mensen. Dit geldt in nog sterkere mate omdat de eigenaar van de camping weigert het adres van de camping te laten gebruiken als *"adres ter registratie van de verblijfplaats in het bevolkingsregister van de gemeente"*.

Andere gevolgen: je verliest het stemrecht voor lokale verkiezingen. Als je geen adres hebt is het veel moeilijker om werk te vinden, je te verzorgen. En als je identiteitsbewijs verlopen is dan is het heel moeilijk het te laten vernieuwen. **Je wordt een vluchteling in eigen land. En dat heeft ook consequenties voor de hoogte van je AOW uitkering als je de pensioengerechtigde leeftijd bereikt.**

De Nederlandse delegatie. Brussel, 5 maart 2012.

Catherine Libeaut, Voorzitster van de verenging van Fransen in het buitenland, Nederland: Als je geen woning meer hebt besta je niet meer, je kunt je niet meer laten verzorgen, je krijgt geen fatsoenlijk pensioen meer omdat je niet meer bestaat voor het land waarin je woont. Dat kunnen we niet accepteren!

Baudouin Sury (België): Het voorbeeld van Nederland is een vorm van plaatselijke of regionale reglementering die de wet geweld aandoet. Dergelijke situaties moeten aangekaart worden

bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg nadat procedures in eigen land zijn uitgeput. Dergelijke situaties kunnen we niet zo laten, noch voor degenen die er slachtoffer van zijn, noch voor de toekomst van hun kinderen.

Mensen in Europa zetten zich gezamenlijk in voor de toegang van iedereen tot de rechten die voor iedereen bestemd zijn

Informatie geven aan mensen die hun rechten niet opeisen en naast hen staan

Henri Lourdelle, Federatie van Europese Vakbonden: We strijden niet alleen voor de rechten van arbeiders maar ook voor de toegang tot de rechten van iedereen. Ook al zijn de arbeidsomstandigheden steeds onzekerder, we moeten ervoor strijden, samen met anderen, zoals u voor huisvesting, werkgelegenheid, een fatsoenlijk inkomen. Wat doen we om rekening te houden met de 20% (1 op 5 personen) binnen de Europese Unie die niet voldoende kunnen lezen?

Het OMNIO-statuuat in België

Mensen die armoede ervaren hebben en professionals doen samen hun best om ervoor te zorgen dat iedereen toegang heeft tot de gezondheidszorg

In België geeft het OMNIO-statuuat mensen met een laag inkomen en hun gezinsleden recht op een betere terugbetaling van geneeskundige verzorging. Maar door slechte informatie ofwel ontmoediging vanwege de complexiteit van de te ondernemen stappen, dient maar een klein deel van de rechthebbenden een verzoek in. Teneinde verbetering in deze situatie te brengen, hebben afdelingen van een ziekenfonds in Oostende en Antwerpen het project KAAP (staat voor Kansen Armoede Prioriteit) op poten gezet. De medewerker van het project neemt contact op met mensen die het moeilijk hebben, neemt de tijd om te luisteren naar hun vragen, gaat op huisbezoek als het nodig is en fungeert als tussenpersoon naar allerlei administratieve diensten. Deze stap vooruit naar een betere toegang tot de gezondheidszorg voor iedereen is de vrucht van een dialoog en het langdurig samenwerken van verenigingen, mensen die armoede kennen en diensten en instellingen in België. Een werkgroep leest de folders en brieven om ze te vereenvoudigen. Ze hebben gezien dat het logo van het ziekenfonds geassocieerd werd met een moeilijke brief en ze hebben voor het project KAAP gekozen voor een ander neutraler logo opdat er geen weerstand ontstaat om de post te openen..

Een strijd die steunt op de ervaring van mensen die in armoede leven

Gérard de Jong (Nederland): Als je je rechten niet kent kan de staat misbruik maken van jouw onwetendheid. Veel mensen die in volksbuurten wonen hebben harde levenslessen gehad vanwege de moeilijkheden en onacceptabele situaties waar ze mee geconfronteerd zijn. Deze opgedane kennis kan gebruikt worden in de strijd om iedereen toegang tot zijn rechten te verlenen.

In contact blijven met uit huis geplaatste kinderen

Delegatie van het landsdeel "Grand Ouest", Frankrijk: Wij denken aan onze kinderen die uit huis geplaatst zijn door de kinderscherming: zij zijn van elkaar gescheiden, ver bij ons vandaan, ver bij elkaar vandaan, ze hebben het erg moeilijk. Mijn moeder, mijn dochter en ik kunnen hen nooit zien. Wanneer we naar ze toe gaan blijft de begeleidster erbij. Het is onmogelijk om alleen met ze te zijn. We kunnen niet met ze praten, alles moet via de begeleidster. Er wordt geen rekening met ons gehouden. We hebben een brief naar de rechter gestuurd en we hebben haar gezien. We hebben gevraagd om onze kinderen te mogen zien zonder iedere keer een schriftelijk verzoek om toestemming te moeten indienen. Het is voor de rechtbank geweest. Sindsdien kunnen we onze kinderen één keer per maand zien zonder eerst een verzoek in te dienen. Aan

onze vraag om onze rechten te verkrijgen werd gevolg gegeven. We gaan door met de strijd om ervoor te zorgen dat kinderen zo dicht mogelijk bij de ouders ondergebracht worden. Wij strijden er ook voor dat broers en zussen niet van elkaar gescheiden worden.

Zich samen inzetten in de eigen wijk

Assunta Ielapi (Italië): Ik heb mezelf van jongs af aan een recht toegeëigend: het recht om te strijden, alleen en samen met anderen. Het is heel moeilijk geboren te zijn met het brandmerk van armoede, marginaliteit en uitsluiting. Dat blijft je je hele leven achtervolgen. Dan moet je dus je lot in eigen hand nemen door je naaste te helpen, degene die net als jij "anders" is. Ik heb

Wijk Tor Bella Monaca. Italië.

Het afdwingbaar recht op huisvesting (DALO), een vooruitgang (Île-de-France - Frankrijk)

Maar het wordt niet volledig toegepast: een ieders betrokkenheid en mobilisatie is nodig.

In Frankrijk hebben 3 miljoen gezinnen geen fatsoenlijke huisvesting. Op 5 maart 2007 is er unaniem, wat tamelijk uitzonderlijk is, een wet aangenomen die het afdwingbaar recht op huisvesting erkent. "Afdwingbaar" betekent dat men de Staat kan verplichten zijn engagement na te komen. Een gezin zonder huisvesting of met een te klein of onbewoonbaar huis dient een dossier in, wordt aangemerkt als voorrang genietend om met spoed onderdak te krijgen. Helaas zijn er te weinig huizen. Maar als het gezin na 6 maanden nog geen huis toegewezen heeft gekregen kan het naar de rechtbank stappen en de prefect laten veroordelen tot een dwangsom van € 500 per maand totdat hij hen een huis toewijst. Maar de dwangsom wordt niet betaald aan het gezin maar aan een solidariteitsfonds. Veel mensen zijn niet op de hoogte van het bestaan van het afdwingbaar recht op huisvesting en doen er dus geen beroep op. Anderen doen er wel een beroep maar krijgen niet altijd wat ze willen omdat er gebrek aan huizen is.

samen met andere vrouwen uit de wijk gestreden om de situatie in Tor Bella Monaca, de wijk waar ik woon te verbeteren. Om twintig jaar geleden de school te kunnen openen hebben we ze eerst schoon moeten maken omdat de gemeente het niet deed. Wij zijn doorgegaan met de strijd om busvervoer in de wijk te krijgen want dat was er niet. In een wijk die achteruit gaat kan een flinke schoonmaakbeurt duidelijk maken dat er best iets kan veranderen. Wij vechten ervoor dat kinderen begeleid worden tijdens hun schooljaren en dat ze een voorbeeld krijgen van volwassenen die anders zijn, niet de volwassenen die dure auto's kopen en lak hebben aan wetten en regels.

Burgers engageren zich met betrekking tot huisvesting

Gérard de Jong (Nederland): In Nederland hebben we hetzelfde probleem als in Frankrijk m.b.t. het recht op huisvesting. Mensen die op straat leven wenden zich tot een opvangcentrum en krijgen zakgeld. Maar ze zijn niet op de hoogte van hun grondrechten. Aangezien ik als burger op de hoogte ben van dit recht kan ik ze begeleiden.

Baudouin Sury (België): In België bestaat een vereniging die een contract sluit met de eigenaar van een bouwvallig flatgebouw. De eigenaar renoveert het gebouw volledig en sluit vervolgens een contract met een agentschap voor sociale woningbouw die vervolgens zeer arme mensen een fatsoenlijk huis aan kan bieden. Het zijn burgers geweest die gezegd hebben: "Het is onaanvaardbaar dat er mensen zijn die geen huisvesting hebben, dit is onze manier van reageren op deze toestand."

Fatsoenlijke huisvesting voor iedereen. Spanje.

Burgerschap: TOEGANG TOT GRONDRECHTEN VOOR IEDEREEN CONCLUSIE

Europa en de lidstaten kunnen en moeten in beweging komen

Henri Lourdelle, Federatie van Europese Vakbonden: Ik herontdek enerzijds een extreme armoede met vele facetten maar zie ook in deze facetten mogelijke antwoorden, vrouwen en mannen die in beweging zijn. Ik was zeer onder de indruk van de zin: "Wat kunnen we doen om gehoord te worden?" Dat is onze gezamenlijke taak. En het eerste antwoord is samenkomen.

Europa heeft momenteel nieuwe bekommernissen en evolueert: het voorbeeld van onderwijs.

Joost van Iersel, lid van het EESC: Het hele besluitvormingsproces in Europa was gericht op de economie. En u strijdt al 40 jaar. Maar de situatie verandert wel. Een voorbeeld: vóór 2004

was onderwijs niet echt een onderwerp van gesprek op Europees niveau. Vandaag de dag heeft het prioriteit bij de Raad van Ministers, want onderwijs, kennis, lezen, schrijven en denken, zijn zaken die iedereen nodig heeft, iedere maatschappij en daarom is het ook een politieke noodzaak.

Charles Goerens, Europees parlements lid, Luxemburg: Ik wil graag reageren op wat er gezegd is over de verantwoordelijkheid van Europa in de strijd tegen de armoede. We moeten constateren dat als Europa alles bij elkaar over weinig middelen beschikt om in te grijpen, dit komt omdat de lidstaten het niet wilden. De verantwoordelijkheid komt in eerste instantie neer op de lidstaten. Wat ik nooit zal kunnen accepteren als het gaat om de strijd tegen armoede is dat men elkaar de bal toespeelt. Europa

moet zijn werk doen. Europa kan iets meer doen als het gaat om het toepassen van het handvest van de grondrechten. Het is niet het één of het ander, maar het één en het ander. Het is de interactie van die twee die uiteindelijk een antwoord zal verschaffen.

Pier Virgilio Dastoli, Woordvoerder van het Forum van de burgermaatschappij: In Italië werken we samen met andere verenigingen m.b.t. een gegarandeerd minimum inkomen, iets wat Griekenland, Hongarije en Italië niet kennen. In dit kader zijn we van plan een artikel uit het Verdrag van Lissabon ⁷ te gebruiken dat het mogelijk maakt dat een miljoen burgers uit tenminste 7 landen van de Unie de Commissie vraagt een wetsvoorstel in te dienen.

⁷-Het Europees burgerinitiatief.

Voorstellen voor de toegang tot grondrechten voor iedereen

Armoede mag niet de oorzaak van discriminatie zijn m.b.t. de toegang tot rechten.

- De sociale wetgeving van de Europese landen ten aanzien van de mobiliteit van mensen die in armoede leven

De sociale wetgeving van de Europese landen zou meer rekening moeten houden met de mobiliteit van mensen die in armoede leven en die zich verplaatsen om hun leefomstandigheden te verbeteren. Deze mobiliteit zou kunnen inhouden dat sommige rechten gehandhaafd blijven in afwachting van het tot stand komen van de rechten in het land dat deze mensen gekozen hebben. Toegang tot huisvesting en sociale ondersteuning zijn buitengewoon belangrijk in dit opzicht.

Het is belangrijk om het vrije verkeer in Europa daadwerkelijk te respecteren en het recht om zijn woonland te kiezen toe te passen. Iemand die in armoede leeft kan niet verplicht worden de rest van zijn leven op dezelfde plek te blijven wonen.

- Gemeentebesturen zouden iets moeten doen om het eenvoudiger te maken zich in te schrijven in het bevolkingsregister

Niemand heeft toegang tot sociale rechten als hij geen huis of verblijfplaats heeft. Gemeentebesturen zouden iets moeten doen om het eenvoudiger te maken zich in te schrijven in het bevolkingsregister voor arme mensen die zich op hun grondgebied bevinden maar geen stappen ondernemen. En ze zouden met behulp van de sociale dienst moeten proberen te achterhalen waarom deze mensen geen stappen ondernemen. Geen enkele Europese burger die in extreme armoede leeft mag overal afgewezen worden en hij **mag ook geen vluchteling in zijn eigen land worden. De plicht tot het verlenen van hulp aan mensen in nood moet beter omschreven worden.** Aan wie valt die verplichting toe? De gemeente waar iemand het laatst gewoond heeft of de gemeente waar iemand feitelijk woont?

Op deze manier lopen gemeentes niet het risico veroordeeld te worden vanwege het niet respecteren van het Europees verdrag voor de rechten van de mens. Het Europese hof voor de mensenrechten kan zich inderdaad baseren op verschillende artikelen uit het Verdrag om verschillende wetgevingen te veroordelen die dergelijke praktijken toestaan: het recht op respect voor bezit, recht om vrij zijn woonplaats te kiezen, recht op respect van zijn verblijfplaats.

- De administraties zouden mensen moeten opzoeken die geen beroep doen op hun rechten.

De administraties die uitkeringen of diensten leveren zouden hun uiterste best moeten doen om te proberen te achterhalen welke mensen geen beroep doen op hun rechten en waarom niet. Dit met behulp van andere openbare of sociale diensten die in contact staan met arme mensen, en door deze mensen te raadplegen over de manier waarop ze hen kunnen benaderen opdat iedereen van zijn rechten gebruik kan maken.

Op aangepaste wijze communiceren: de rechten moeten duidelijk zijn en geschreven worden **in een taal die iedereen begrijpt en men moet mensen** die men niet met een formulier kan bereiken **tegemoet treden.**

Burgerschap: DEELNAME AAN HET OPENBARE LEVEN EN VERTEGENWOORDIGING VAN MENSEN DIE IN ARMOEDE LEVEN

Burger zijn betekent het woord nemen, zijn mening geven, betrokken zijn bij beslissingen, bijdragen aan het tot stand brengen en evalueren van beleid, stemmen, vertegenwoordigers hebben.

Egbert Holthuis, Europese commissie, Directoraat-generaal Werkgelegenheid: De Commissie kan druk uitoefenen op lidstaten om rekening te houden met de aspecten van armoede. Jammer genoeg doen de lidstaten dat tot op heden niet. Het zijn vooral politieke en financiële aspecten die hoog op de agenda staan, maar armoede niet. Ik zal naar u luisteren om meer argumenten te verzamelen en met de elementen die u inbrengt zal ik u in nog sterkere mate vertegenwoordigen bij de instellingen

Anne Degrand-Guillaud, Europese commissie, Directoraat-generaal Werkgelegenheid: De Commissie kan druk uitoefenen op lidstaten om rekening te houden met de aspecten van armoede. Jammer genoeg doen de lidstaten dat tot op heden niet. Het zijn vooral politieke en financiële aspecten die hoog op de agenda staan, maar armoede niet. Ik zal naar u luisteren om meer argumenten te verzamelen en met de elementen die u inbrengt zal ik u in nog sterkere mate vertegenwoordigen bij de instellingen

Judy McKnight, lid van het EESC Ik zou graag willen dat we de werkgroep gebruiken om de stem van een groter aantal mensen te laten horen, concrete ideeën bijeenrapen in de hoop dat regeringen uiteindelijk de waarheid zullen horen.

Burger zijn betekent zijn mening kunnen geven en dat daar rekening mee gehouden wordt

Bij de plaatselijke jeugdraad gaf ik mijn mening en die van de jeugd die ik ondervroeg

Abire Harizi (Lotharingen, Frankrijk): in mijn vroegere wijk was er een plaatselijke jeugdraad voor de Jeugd, waar de jongeren konden komen praten op vrijwillige basis. Dankzij deze wekelijkse bijeenkomsten gaf ik mijn mening en organiseerde dingen voor de jongeren van mijn stad. Het waren de jongeren die beslissingen namen voor de jongeren. Want iedere jongere die naar de bijeenkomst kwam praatte erover op school, in zijn buurt met zijn vrienden. Ik heb het gedaan

vanaf de zesde klas. Er werd rekening met me gehouden, men vroeg mijn mening, en daarom voel ik mij burger, dat is de reden waarom ik belangstelling heb voor wat er om me heen gebeurt. Men kwam naar me toe en zei: "Ik wil weten hoe jij erover denkt, vertel wat je zou willen, je hebt het recht om dat te zeggen en we zullen naar je luisteren."

Een van de Workshops bereidt een sketch voor t.b.v. de plenaire zitting.
Brussel, 5 maart 2012.

De delegatie van de regio **Nord-Pas-de-Calais** (Frankrijk) bracht een sketch, een tegenvoorbeeld, waarin een jongere uit een achterstandsmilieu gevraagd werd deel te nemen aan een gemeenteraad voor de jeugd: "Cool! Dat geeft me de kans mijn ideeën te uiten om dingen te veranderen" zei hij. Bij de eerste vergadering is hij alleen te midden van studenten die over hun studies praten, hun plannen om in het buitenland te gaan studeren (Erasmus). Niemand heeft zich voorgesteld en iedereen die praten wil praat. De jongere probeert het woord te nemen maar er wordt niet naar hem geluisterd. Hij vertrekt en zegt tegen zichzelf: "Ik heb hier niets te zoeken!"

Het is moeilijk om andere ouders van leerlingen te vertegenwoordigen als je jezelf nooit gewaardeerd hebt gevoeld op school.

Delegatie Centre-Loire (Frankrijk): Toen zijn zoon naar de middenschool ging bedacht mijnheer C dat het goed zou zijn om er meer bij

betrokken te raken en vroeg om geplaatst te worden op een lijst van ouders van leerlingen. Hij werd gekozen en heeft een jaar lang deel uitgemaakt van de schoolraad: een moeilijk jaar, niet omdat hij niet gerespecteerd werd maar omdat hij tijdens de vergaderingen vaak moest afhaken vanwege het woordgebruik, dat het moeilijk voor hem was gehoord te worden en om tijdens de vergadering zijn ideeën te vormen en te uiten. Hij had de indruk dat als er een werkgroep gevormd moest worden, een beslissing genomen moest worden, men dat zonder hem deed, men liet hem aan de kant staan. Na een jaar heeft hij afscheid genomen van de schoolraad, een beetje bitter, hij had het gevoel er niet op zijn plaats te zijn.

Participatie en zich gebruikt voelen

Mauro Striano, FEANTSA ⁸: soms geven mensen met beslissingsbevoegdheid de mogelijkheid om deel te nemen maar achteraf houden ze niet echt rekening met wat mensen zeggen die niet dezelfde culturele of onderwijsachtergrond hebben. Degenen die in armoede leven hebben niet de indruk dat er een vervolg is op wat er tijdens de bijeenkomsten is gezegd.

Volksuniversiteit van de Vierde Wereld «Stemrecht en gemeenteraadsverkiezingen». België.

Burger zijn betekent bewust kunnen stemmen

Maryannick Renaudier (Centre-Loire - Frankrijk): Veel mensen uit mijn wijk hebben gezegd: "We mogen niet stemmen". Ik heb hun gevraagd waarom, want iedereen heeft stemrecht. "Dat weet ik, maar naar onze mening wordt nooit gevraagd, ze verwijten ons dat we nergens bij zijn." "En

waarom moeten we stemmen?" Ik heb gezegd dat als ze gaan stemmen ze hun mening kunnen geven. "Om wat te doen of te zeggen?" Om te vechten tegen extreme armoede bijvoorbeeld. U bent burgers net als ieder ander. Ze hebben zo vaak gehoord dat ze nergens voor deugen. De politieke partijen moeten echt naar de 'arme' wijken komen.

Angèle Pens (Wallonië-Brussel, België): Wij zijn verplicht te stemmen. Maar de overheid moet ook haar verantwoordelijkheid nakomen.

Burger zijn betekent betrokken zijn bij beslissingen die ons betreffen

Men heeft in mijn plaats een beslissing genomen over mijn beroepskeuze

Zwitserse delegatie: Men vroeg mij wat ik later wilde worden, waar mijn belangstelling naar uitging. Maar alles wat ik zei werd afgewezen onder het mom dat ik niet in de goede klas gezeten had. Ik heb in een gespecialiseerde klas gezeten, niet vanwege een gebrek aan competentie, maar vanwege een handicap, ik hoor niet zo goed. Omdat ik uit die klas kwam werd ik als een nul beschouwd, niet in staat om te werken. Men heeft in mijn plaats beslist. Zodoende ben ik begonnen aan een opleidingsstage in een centrum voor gehandicapten terwijl ik dat helemaal niet wilde.

Hoe kun je je burger voelen wanneer je gescheiden bent geweest van je ouders, je broers en zussen zonder betrokken te zijn geweest bij de beslissingen?

Laura Mason (Engeland): Een aantal van mijn kinderen zijn uit huis geplaatst. Bij de rechtbank zijn mijn kinderen niet gehoord. Eén van mijn kinderen is bij mijn vader.

Terwijl hij een echte steun voor me was kan ik hem toch maar twee keer per jaar met mijn kind zien. Dit vanwege een beslissing van de rechtbank die hem erkent als pleegvader. Wat betreft mijn andere kinderen, ze zijn van elkaar gescheiden, ze zien elkaar niet. En mijn twee dochters die bij mij wonen kunnen hun opa niet ontmoeten. Mijn gezin is stuk gemaakt. Mijn kinderen willen weer bij mij wonen maar krijgen daar geen toestemming voor, ze krijgen zelfs geen toestemming om elkaar te zien. En misschien willen ze geen deel meer uitmaken van deze maat-

⁸- FEANTSA: Europese Federatie van Nationale Verenigingen die werken met daklozen.

schappij als ze 16 of 18 jaar oud zijn, omdat ze hen nooit hebben toegestaan er deel van uit te maken. Ik zou graag willen dat het in het Verenigd Koninkrijk mogelijk wordt dat een geadopteerd kind een band kan blijven houden met zijn natuurlijke ouders en zijn broers en zussen.

Burger zijn betekent een erkende plaats bekleden in de maatschappij

Toen ik ontslagen was voelde ik me een tweederangs burger

Elzbieta Darkowska (Polen): Ik heb de indruk dat zolang je iemand bent die werkt, en je een inkomen hebt waar je van rond kan komen, je in zekere zin gerespecteerd wordt door de overheid, je betaalt belasting, je doet je plicht. Het probleem ontstaat als we werkloos worden. Vaak worden we door medewerkers van de sociale dienst afgeschilderd als probleemfiguren die een uitkering afdwingen en leven op kosten van de Staat. Ik geef een voorbeeld: ik begon te werken toen ik 15 was en heb er inmiddels 34 jaar opzitten. Dit jaar ben ik ontslagen. Mijn land kan mij gedurende 6 maanden helpen maar kan mij na afloop geen enkel voorstel doen voor een baan terwijl ik nog 12 jaar te gaan heb tot aan de pensioengerechtigde leeftijd. Het interesseert niemand hoe ik deze 12 jaar moet overleven zonder inkomen. Het is een periode waarin ik me tweederangs burger voel. Ik word niet meer gerespecteerd zoals toen ik nog geld inbracht. Je zou kunnen zeggen dat ze mij mijn waardigheid en mijn dromen afnemen.

Monique Couillard (België): werk is niet de enige bijdrage aan de maatschappij. Het is belangrijk maar het is niet het enige. Hoe kunnen we erkenning geven aan ieders bijdrage, een bijdrage die verschilt van mens tot mens, de waarde van een ieder?

Burger zijn betekent met meerdere mensen deelnemen aan een project voor verandering

Door onze inzet in de wijk is onze stem gehoord.

Ierse delegatie: Wij zijn lid van een naschoolse groep in een appartementencomplex dat toebehoort aan de lokale overheid. Het gebouw is in

Een activiste uit Ierland laat foto's van haar wijk zien. Brussel, 4 maart 2012.

het begin van de vijftiger jaren gebouwd. Ongeveer 10 jaar geleden liet de gemeenteraad weten dat ze het gebouw zouden renoveren, maar er is niets gebeurd en de levensomstandigheden worden steeds moeilijker. Een aantal van ons heeft al maanden geen warm water meer en de daken lekken. De wijk wordt aan zijn lot overgelaten. De bewoners zijn eind 2008 voor het eerst bij elkaar gekomen om druk uit te oefenen op de autoriteiten ter behoud van het speelterrein. Met hulp van de maatschappelijk werkster zijn een twintigtal gezinnen bij elkaar gekomen op het speelterrein. Wij hebben vertegenwoordigers van de overheid, de politie en de gemeenteraad uitgenodigd om er bij aanwezig te zijn en ze zijn gekomen. En we hebben ons gerealiseerd dat een behoorlijk aantal van hen onze ideeën deelden en zo hebben we de basis geschapen voor de steungroep aan de ouders. Als groep gaan we door met de strijd voor het behoud van hetgeen waar we recht op hebben. We hebben besloten een naschoolse club voor de kinderen te creëren. We hebben subsidie gekregen en dat heeft ons moed gegeven om terug te keren naar de schoolbanken zodat we beter in staat zijn om de kinderen te helpen. Het is een maatschappelijk werkster die ons de kracht heeft gegeven. Gisteren zei

Kinderen van de groep Dorset Street, in Dublin, Ierland.

ze tegen me dat het belangrijk is dat een maatschappelijk werker geen oordeel velt. En dat ze als professional nooit haar eigen waarden boven die van de mensen waarvoor ze werkt mag stellen. Dat heeft ze geleerd uit het contact met deze mensen. We hadden een kleine stimulans van buiten nodig, een steuntje in de rug. Toen gingen we van start.

Liliane Maillet (Champagne-Ardenne, Frankrijk): je moet de mensen tegemoet treden. Met onze wijkvereniging zijn we heel, heel vaak op straat. Het is niet in een mooi bureau dat je samen iets kan voorbereiden.

Delegatie van de regio Nord-Pas-de-Calais (Frankrijk): Iedereen kan een uitnodiging lanceren, het initiatief nemen voor een feest met de burens, een zomerfestival en vervolgens naar de meest geïsoleerden onder ons toegaan om hun mening te vragen.

Deelnemen betekent zich ontwikkelen en erkend worden als cotrainer, co-onderzoeker

Door deel te nemen aan een cursus voor maatschappelijk werkers heb ik een bijdrage geleverd aan de gemeenschap

Amanda Button (Verenigd Koninkrijk): Ik heb deel genomen aan een cursus op de universiteit. Deze cursus beoogde het delen van ervaringen tussen trainers en cursisten. Het ging ondermeer over het handelen in situaties waarin kinderen bij hun familie weggehaald worden. We proberen maatschappelijk werkers te laten nadenken alvorens een dergelijke beslissing te nemen. We proberen ze ervan te overtuigen geen oordeel te vellen over mensen ook al hebben ze het dossier van tevoren gelezen. Deze cursus helpt de maatschappelijk werkers te begrijpen hoe belangrijk het is om de gezinnen te ontmoeten, naar ze te luisteren, vooroordelen te vermijden. Mijn deelname aan deze cursus geeft me moed, geeft me het gevoel nuttig te zijn. Ik kan niet alleen mijn eigen gedachten verwoorden maar ook die van de mensen die daar de kracht niet voor hebben.

Tijdens een actie-onderzoek spreken wij namens de gezinnen

Vincent Godefroid (België): Over het algemeen wanneer we een onderzoek doen naar mensen die in armoede leven, ondervragen we professi-

onals die met hen werken. We interviewen een paar arme mensen. De onderzoekers kiezen wat ze gaan gebruiken en maken een analyse aan de hand van wat ze begrepen hebben.

In België heeft de jeugdhulpverlening gevraagd om een actie-onderzoek op te zetten naar de overdracht van beroepsdocumenten aan gezinnen die te maken hebben met de jeugdhulpverlening.

Ik ben lid van de groep die deelneemt aan dit onderzoek. Als leden van ATD Vierde Wereld treden wij mensen tegemoet die hetzelfde overkomt wat ons ook overkomen is. We bevragen elkaar. We controleren of datgene wat we gaan vertellen aan de jeugdhulpverlening overeenkomt met wat mensen willen vertellen, om zeker te zijn dat het hun verhaal is, niet het onze.

We zien dan ook dat gezinnen over hun documenten willen kunnen beschikken om zich voor te bereiden op de ontmoeting, om te weten wat hen verweten wordt en beter hun standpunt te kunnen verdedigen.

Wij hebben kennis te delen

Pascale Anglade (Regio Rhône-Alpes, Frankrijk): Ik heb veel vertrouwen in co-trainingen waar professionals en Militanten van de Vierde Wereld⁹ als co-trainers aan deelnemen. Om een voorbeeld te geven, tijdens een co-training met personeel uit de gezondheidszorg heeft een militant die op straat geleefd had duidelijk gemaakt hoe moeilijk het is, hoeveel energie het kost om naar een ziekenhuis te gaan en geconfronteerd te worden met een professional waar je bang voor bent. En het was een ontdekking voor de Militanten van de Vierde Wereld om te horen dat de professionals bang waren om minder begunstigden te ontmoeten. Deze wederzijdse angsten te ontdekken verandert de situatie.

Lezing van een tekst over burgerschap. Brussel, 5 maart 2012.

9- Mensen die ervaring hebben met armoede en zich geëngageerd hebben in hun eigen naam en die van anderen.

Emmanuel Vandericken (Vlaanderen, België): Deze cursus is niet alleen bedoeld voor professionals die werken met mensen die in armoede leven. Een dergelijke cursus is ook nodig voor mensen die de hele dag achter hun bureau zitten, leidinggevend en Europese ambtenaren. We hebben een co-training gedaan met jonge architecten. Architecten ontmoeten nooit mensen die in extreme armoede leven, maar het was belang-

rijk om hen ervan bewust te laten worden dat wat zij bouwen consequenties heeft voor het leven van mensen. Het is een taak waar je samen een paar dagen aan moet werken.

Om een dergelijke training mogelijk te maken is het noodzakelijk dat hetgeen wij bijdragen als even waardevol beschouwd wordt als hetgeen de professionals bijdragen.

Een forum om de jeugdhulpverlening te evalueren

In België hebben verenigingen gevraagd om het decreet m.b.t. de jeugdhulpverlening te bestuderen en te evalueren n.a.v. een groot aantal uithuisplaatsingen van kinderen en de moeilijkheid om de familiebanden te bewaren.

Een initiatief tot dialoog en raadpleging genaamd "Agora" bestaat sinds 1998 binnen de Franse gemeenschap in België en brengt ambtenaren van de jeugdhulpverlening en militanten van twee verenigingen samen. De twee verenigingen die mensen in armoede zijn samenbrengen zijn LST (Strijd Solidariteit Werk) en ATD Vierde Wereld. Deze raadpleging vindt plaats over een lange termijn. Men levert over en weer bijdragen. Mensen die in armoede leven worden niet meer uitsluitend beschouwd als mensen die hulp nodig hebben, maar zij dragen kennis bij en hebben een mening te geven.

Burgerschap: DEELNAME AAN HET OPENBARE LEVEN ...

... CONCLUSIE

Egbert Holthuis : Ik denk dat we hier samen begonnen zijn ons te manifesteren, te respecteren, dat is een goed begin. Je moet op lokaal niveau beginnen. Ieder begin op lokaal niveau kan gebruikt worden op Europees niveau. Het is nodig dat ideeën tot uitdrukking komen in een budget anders is het erg moeilijk ze waarde toe te kennen.

Anne Degrand-Guillaud : Om deel te nemen aan het openbare leven of zelfs aan een werkgroep zoals vandaag moet je vertrouwen hebben; je moet op gelijkwaardige basis erkend worden, op hetzelfde niveau als de deskundigen. Als u praat geeft u blijk van kennis die het mogelijk maakt erkend te worden. Er moet ook gecontroleerd worden of degenen die luisteren het goed begrepen hebben. Dat kost tijd.

Voor de werkgroep begon, heeft u iets heel mooi gezegd: "U bent een deel van de oplossing." De leiders zullen de oplossing niet voor u vinden

maar samen zullen we deze beslissing nemen. De goede oplossing is degene die we samen vinden.

Judy McKnight : Al heel jong moet iedereen de gelegenheid krijgen zijn stem te laten horen. We moeten de jongeren erbij betrekken, hen deel laten nemen en dankzij deze deelname wordt men een actief burger, zo raakt men betrokken in de politiek, zo gebruikt men zijn stemrecht. ATD Vierde Wereld speelt een essentiële rol en we moeten deze ervaring voortzetten en mensen die in armoede leven meer deel laten nemen zodat ze de gelegenheid hebben hun stem vaker te laten horen en betrokken te zijn bij de maatschappij. En deze werkzaamheden geven de gelegenheid om zich te laten horen op Europees niveau met name bij het Europees Parlement. We moeten samenwerken om onze actie te versterken.

Voorstellen voor een 'daadwerkelijke' deelname van iedereen

Voor een 'daadwerkelijke' deelname van iedereen is het noodzakelijk dat structuren, groepen en instellingen allereerst nadenken over de voorwaarden die nodig zijn om het mogelijk te maken.

- **Zo jong mogelijk kennismaken met burgerschap** (samenleven, grondrechten, deelname) op school en op andere plekken waar kinderen en jongeren leven; opdat iedereen zelfs de meest geïsoleerde, de gelegenheid krijgt gehoord te worden, geraadpleegd te worden, mee te werken en deel te nemen aan projecten die verandering teweeg brengen... en daartoe kunnen beschikken over opgeleide en aandachtige begeleiders.

- Maatschappelijk werkers en verenigingen toestaan **steun te verlenen aan collectieve projecten van bewoners** van een wijk, dicht bij de meest geïsoleerden te zijn om hun wensen als uitgangspunt te kiezen.

- **Gezinnen ondersteunen zodat ze niet uit elkaar vallen** en als het echt nodig is dat kinderen uit huis geplaatst worden ervoor zorgen dat **de band tussen ouders en kinderen en de kinderen onderling behouden blijft**.

- **T.b.v. de publieke opinie bekendheid geven aan wat het werkelijk betekent om kinderen uit huis te plaatsen en wat de consequenties daarvan zijn.** Als de deskundigen niet beïnvloed zouden worden door de publieke opinie zouden ze misschien andere beslissingen nemen. Het is belangrijk dat mensen protesteren tegen uithuisplaatsing vanwege armoede en zeggen: "Het moet anders". Overwogen zou moeten worden om binnen een daartoe geschikte instelling "kruising van kennis" in gang te zetten in de vorm van cursussen, actie-onderzoek, symposia met uitwisselingen, studiebezoeken in de betrokken milieus, waar eenieders ervaringen - mensen die in armoede leven en professionals - met elkaar geconfronteerd en besproken kunnen worden, om de motivatie van de sprekers te begrijpen, de omstandigheden en resultaten van het beleid inzake uithuisplaatsing, met als doel de vooroordelen van de een t.o.v. de ander te laten verdwijnen. Wat zijn de gevolgen van het beleid inzake uithuisplaatsing op het gevoel van burgerzin van deze kinderen?

- De Europese Unie heeft regelgeving aangenomen zonder precies te weten wat de gevolgen zijn voor de allerarmsten. Wij stellen voor dat de Europese Commissie, onder toepassing van de 'horizontale sociale clausule' uit het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (artikel 9), besluit om in **impactstudies ten aanzien van haar voorstellen 'de eisen die samenhangen met de strijd tegen maatschappelijke uitsluiting'** te integreren. Dit kan door organisaties te raadplegen die gekwalificeerd zijn om te praten over arme mensen die in armoede leven en die geconfronteerd worden met deze sociale uitsluiting in de regelgeving van de Europese Unie.

AFSLUITENDE TOESPRAKEN

De maatschappelijke rechten en grondrechten zouden zich op hetzelfde niveau moeten bevinden als de economische vrijheid en de vragen die verband houden met het economisch beleid.

LEILA KURKI,
Voorzitster van de Afdeling
“Werkgelegenheid, sociale
zaken en burgerschap”,
Europees Economisch en
Sociaal Comité

Ik ben heel blij dat ik deel heb kunnen nemen aan deze conferentie waar ik heb kunnen luisteren en leren door middel van uw ervaring. Als lid van het Comité ben ik gewend te werken aan de hand van documenten en met mensen in commissies. U hier te ontmoeten is een verrijking voor mijn ideeën over deze onderwerpen.

Het thema van actief burgerschap, grondrechten en armoede is nauw verbonden met het werk van het EESC. Wij hebben verschillende aanbevelingen gedaan met betrekking tot de verschillende aspecten van deze kwesties.

Europa zou een verdrag moeten sluiten voor maatschappelijke investering

De situatie in Europa is slecht en is de afgelopen jaren verslechterd ook al hebben we als doel in onze strategie 2020 om armoede terug te brengen. Ik geloof dat er sprake is van een gebrek aan politieke wil om te handelen.

De bezuinigingen beperken de sociale diensten, de omvang van sociale prestaties vermindert. Met deze middelen zal het Europa niet lukken om uit de crisis te raken. Integendeel wij zijn ervan overtuigd dat het de burgers alleen maar nog armer zal maken.

We hebben net een aanbeveling gedaan m.b.t. de gevolgen van het economisch beleid en het gevolg ervan op maatschappelijke situaties. Wij geven aan dat we heel bezorgd zijn over deze situatie en de wijze waarop ze behandeld wordt in het kader van de Europese besluitvorming. Wij hebben geadviseerd en zijn ervan overtuigd dat Europa een verdrag zou moeten sluiten voor maatschappelijke investering. Wij streven ernaar dit doel te bereiken.

Luisteren naar uw voorbeelden van wat er werkelijk gebeurt

Veel politieke verantwoordelijken zouden zich aan de hand van uw voorbeelden een goed beeld kunnen vormen van wat er daadwerkelijk gebeurt met mensen op lokaal niveau. Het is belangrijk te onderstrepen dat het Verdrag van Lissabon het principe van solidariteit benadrukt en ook de rol van Europa als ondersteuning en aanvulling voor de acties van de lidstaten in de strijd tegen armoede. We hebben voorbeelden van het niet respecteren van sociale grondrechten.

Er zou overwogen moeten worden net zoveel waarde toe te kennen aan deze rechten als aan het economisch beleid.

Arbeidsmarktpolitiek en sociaal beleid kunnen een positieve kracht zijn als ze degelijk in elkaar steken. Zij hebben een gunstig effect op sociale rechtvaardigheid en maken het mogelijk economische prestaties te leveren. Ik geloof dat de beslissers zich hier niet helemaal van bewust zijn.

Armoede bestrijden betreft eenieders waardigheid

Bij het EESC zijn we ervan overtuigd dat we ons moeten richten op het aanwenden van de structurele fondsen opdat het mogelijk wordt te strijden tegen armoede, of in ieder geval in uitgebreidere mate dan nu het geval is. Wij vinden dat 20 % van het Europees Sociaal Fonds gereserveerd zou moeten worden ten behoeve van sociale integratie en de strijd tegen armoede vanuit de bekommernis voor de burgers die het verst verwijderd zijn van de arbeidsmarkt.

Wij denken ook dat de open coördinatiemethode versterkt moet worden en dat er nationale strategieën voor sociale bescherming en sociale integratie bij betrokken moeten worden.

We moeten in gedachten houden dat het bevorderen van grondrechten en vooral het bereiken van kwetsbare groepen juridisch bindende verplichtingen zijn voor alle Europese instellingen en agentschappen.

Ik onthoud veel goede ideeën: de strijd tegen armoede moet gericht zijn op waardigheid, ik denk dat dat de kern van de zaak is.

Uw werk is onvervangbaar om vertrouwen terug te vinden en resultaten te behalen

ISABELLE DURANT,
Vice-voorzitter
van het
Europees Parlement

De weg die u samen aflegt, met mensen uit verschillende Europese landen, is onvervangbaar. Want zoals u het zelf al zei: dat is het wat vertrouwen teruggeeft, wat mensen weer rechtop helpt staan ook als ze niet meer durven. Dat werk is noodzakelijk ook al geeft het niet meteen resultaten op politiek niveau.

Vorming van mensen in bestuur en beleid

U heeft volkomen terecht gemeld dat er vorming georganiseerd moet worden voor mensen die een functie hebben in het beleid. Dat is waar. Veel mensen in dit Parlement en in de Europese Commissie spreken een moeilijk te begrijpen taal. Ze zijn theoretisch. Het is dan ook belangrijk dat wij, de verkozenen, naar u luisteren, want u vertegenwoordigt ook anderen.

Op Europees niveau zijn sommigen van mening dat de overheid niet meer geld beschikbaar kan stellen om goedkopere huizen te bouwen, omdat men de marktwerking moet respecteren. Het is een echt punt hier bij het Europees Parlement om te zeggen: 'Nee, er zijn woningen waarvoor de overheid geld moet geven zodat ze minder duur zullen zijn.' Zoniet zullen een aantal mensen nooit over een woning kunnen beschikken, ze zullen het slachtoffer worden van 'Klaas Vaak' (verhuurders van slaapgelegenheid) en alle anderen die woningen van slechte kwaliteit verhuren tegen woekerprijzen. Ik denk dat wij

ten opzichte van u een echte verantwoordelijkheid hebben, ook al is dat niet dezelfde als die van uw lokale verkozenen.

De Europese Unie en de Lidstaten moeten elkaar de bal niet toespelen

We moeten allemaal op lokaal niveau handelen met mensen in onze nabijheid, op landelijk en Europees niveau. We moeten de situatie veranderen om haar beter te maken. Wij moeten ons best doen om elkaar te ontmoeten.

Kunnen luisteren naar degenen die in de problemen zitten om wetten te maken

Ik denk dat de Europese autoriteiten in staat moeten zijn te luisteren en mensen moet laten zeggen wat ze verwachten van de Europese Unie voor hun eerste behoeften.

Europa is niet theoretisch maar heel concreet. We kunnen luisteren naar deze Europese burgers, zij die ten onrechte denken dat ze niet rechtop staan. Ik denk dat deze luistervaardigheid essentieel is om wetten te maken die soms pas jaren later daadwerkelijk effect sorteren. Het is ook belangrijk om van groepen zoals de uwe feedback te krijgen over ongewenste effecten, over dingen die absoluut niet werken.

Er zijn wetten die in het ene land wel werken, maar in het andere land niet, voor sommige mensen wel maar niet voor iedereen, of een oplossing voor de één zijn maar een probleem voor de ander. Het is dus heel belangrijk om feedback te krijgen zodat Europese wetten gecorrigeerd kunnen worden maar ook om het gedrag te corrigeren van lokale overheden op gemeenteniveau, de jeugdraad, of welke andere instantie dan ook. Dat duurt lang. Het is moeilijk, het vraagt tijd, er zijn niet meteen resultaten, maar deze tijd hebben we nodig zowel u als wij.

Meer Europa, ja maar wat voor Europa?

EUGEN BRAND,
Algemeen
afgevaardigde
Internationale
Beweging
ATD Vierde Wereld

De crisis waar we in zitten gaat veel dieper dan alleen maar een financiële crisis, het is ook een crisis van de kennis. Want we zijn niet in staat om te zeggen wat vandaag de dag voor miljoenen mensen in Europa de gevolgen zijn van de economische en financiële crisis en het beleid dat in gang gezet wordt. Daarom vragen we de Commissie om een rapport over deze kwesties op te stellen, een rapport dat niet uitsluitend door deskundigen wordt opgesteld maar gebaseerd wordt een werkelijke kruising van kennis met de intelligentie van allen.

Welke 'gouden regels'?

Op 30 januari 2012 hebben de regeringen van de Europese Unie hier in Brussel een nieuw begrotingsverdrag aangenomen, 'gouden regels' die door iedere lidstaat toegepast moeten worden met als doel om de economische groei en het budgettair evenwicht van ieder land beter te kunnen meten. In ditzelfde Europa hebben in 2000 het Europees parlement, de Raad en de Europese commissie plechtig het Handvest voor de grondrechten van de Europese Unie aangenomen. Het eerste artikel van dit handvest bevestigt: 'De menselijke waardigheid is onschendbaar. Zij moet worden geëerbiedigd en beschermd.'

Wat zijn aan de vooravond van het Europese jaar van de burgers dat door ATD Vierde Wereld wordt gesteund de gouden regels voor burgerschap dat echt in dienst staat van artikel 1 van het Handvest voor de grondrechten van de Europese Unie? Hoe meten we de groei, niet in economische zin maar in termen van een groei van solidair Europees burgerschap dat ernaar streeft om iedereen toegang te verlenen tot de grondrechten, iedereen te laten deelnemen, samen te leven met onze verschillen en opkomt voor een

daadwerkelijke vertegenwoordiging van mensen die in armoede leven?

Wij willen graag dat deze kwestie wordt uitgewerkt door het EESC in de vorm van een Standpunt betreffende dit Europees burgerschap waarvoor wij gezamenlijk de politieke en ethische ambitie hebben.

De grondrechten op Europees niveau garanderen

Te midden van de vijf kerndoelen die deel uitmaken van de EU 2020-strategie ¹⁰, is er één die tot doel heeft om het aantal personen dat bedreigd wordt door armoede met 20 miljoen terug te brengen. Maar wat gebeurt er met de resterende 60 miljoen?

De parlementaire intergroep "Extreme armoede en mensenrechten" is zeer betrokken te midden van het Europees Parlement. Wij willen graag dat dit laatste zich mobiliseert om te vermijden dat er in Europa twee soorten mensenrechten ontstaan, een Europa dat om het hoofd te kunnen bieden aan de economische en financiële crisis de zwaksten opoffert. Een garantie op Europees niveau ten aanzien van de rechten is noodzakelijk. Het toepassen van de principes valt vervolgens toe aan lokale en nationale overheden. Daarom is het belangrijk dat de Europese Unie en alle Lidstaten het Europees Sociaal Handvest ¹¹ en de artikelen 30 en 31 ratificeren.

Europa en de Millenniumdoelstellingen

De actualiteit op het niveau van de Verenigde Naties is ook die van de evaluatie van de Millenniumdoelstellingen (Millennium Development Goals - MDG's) ¹²: wat gebeurt er na 2015?

10- Zie <http://www.atd-quartmonde.org/ATD-Quart-Monde-reagit-a-la.html>

11- Conventie van de Raad van Europa (dus breder dan de Europese Unie) ondertekend in 1961 en gerevisieerd in 1996, noemt de rechten en vrijheden van de burgers. Een collectieve klachtenprocedure is voorzien. De artikelen 30 en 31 hebben betrekking op het recht van bescherming tegen armoede en maatschappelijke uitsluiting en het recht op huisvesting.

12- Om 'onze gelijken te verlossen van extreme armoede' hebben de Verenigde Naties in 2000 acht doelstellingen aangenomen die in 2015 gerealiseerd moeten zijn.

De beweging ATD Vierde Wereld vraagt de internationale gemeenschap plechtig om niet te snel met voorstellen te komen maar samen met degenen die buiten de evaluatie van de MDG's staan na te denken.

Joseph Wresinski heeft aangetoond dat extreme armoede geen sectoriële kwestie is te midden van andere kwesties maar verband houdt met de fundamenteën van onze maatschappij: de gelijkwaardigheid en gelijkheid van iedereen en de toegang van iedereen tot zijn rechten, solidariteit en broederschap, de doelmatigheid en het delen van de geproduceerde rijkdommen, de effectiviteit van het sociaal recht, het toepassen

van de Rechten van de mens. Voor dit soort politiek willen mensen die in extreme armoede leven volwaardige burgers zijn.

De Europese Unie zou ten aanzien van deze politiek wereldleider kunnen worden door de afroeping van armen in zijn lidstaten te weigeren. Op dit niveau zal de uitstraling en de legitimiteit van Europa een rol spelen, aanzienlijk meer dan op het financiële vlak. Want het is daar dat de armsten in de wereld Europa verwachten. En door deze weg te kiezen vervolgt Europa het project van zijn stichters: het project van vrede tussen mensen en volken.

Volksuniversiteit van de Vierde Wereld, EESC, Brussel, 5 maart 2012.

Volksuniversiteit van de Vierde Wereld, EESC, Brussel, 5 maart 2012.

CONCLUSIE

In de strijd tegen armoede is ieders engagement nodig door op alle niveaus samen te werken met de allerarmsten

Op 5 maart 2012 tijdens de Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld zijn wij de uitdaging aangegaan om een dialoog tot stand te brengen tussen twee werelden die elkaar meestal niet ontmoeten en elkaar niet begrijpen: mensen die in armoede leven en slachtoffer zijn van sociale uitsluiting, **militanten van verenigingen, professionals die aan hun zijde staan en Europese verantwoordelijken.**

Durven opstaan

Mireille Vlassenbroeck (Belgique) : (België)
"Het was de eerste keer dat ik deelnam aan een Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld en het was een hele goede ervaring. Ik heb een heleboel gehoord over andere landen, over armoede en de problemen die we hebben. In ieder land moet je vechten voor je rechten en je waardigheid. Vanaf nu ga ik er met anderen over praten opdat we luid en duidelijk het woord nemen, en dat we naar het Parlement kunnen gaan om ze te zeggen wat ze moeten doen."

Luisteren en horen om de extreme armoede beter te begrijpen

Isabelle Durant, Vice-voorzitter van het Europees Parlement

"Veel mensen in het Europees Parlement of de Europese Commissie zijn vergeten hoe het echte leven eruit ziet. Het is dus heel belangrijk om naar u te luisteren. We moeten allemaal op lokaal niveau iets doen met de mensen in onze nabijheid, maar ook op landelijk en Europees niveau. Wij moeten de situatie veranderen zodat ze beter wordt en u beschouwd wordt als volwaardige mensen, als burgers van de Europese Unie. In dit verband moet u gehoord worden. U kunt de overheden helpen om begrip voor u te hebben. We moeten ons best doen om elkaar te ontmoeten. We moeten wetten maken door naar mensen te luisteren die in armoede leven."

Het Europees Economisch en Sociaal Comité. Brussel, België.

Kennis delen

Gérard de Jong (Nederland): "Bewoners van volksbuurten hebben vaak harde levenslessen gehad doordat ze geconfronteerd zijn met onaanvaardbare zaken. Deze kennis kan gebruikt worden in de strijd om allen toegang tot hun rechten te verlenen."

Eugen Brand, algemeen afgevaardigde van de Internationale Beweging ATD Vierde Wereld: "Wij zijn hier als militanten van de Volksuniversiteiten van de Vierde Wereld en van verenigingen dan wel als leidende figuren binnen de Europese instellingen. Wat ons samenbrengt en motiveert, is de ambitie om met elkaar en van elkaar een burgerschap te leren dat in staat is een Europa te bouwen van mensenrechten, democratie en vrede."

Delegaties brengen een bezoek aan het Parlementarium. Brussel, 4 maart 2012.

Extreme armoede bestrijden in Europa en in de wereld is een kwestie van waardigheid voor alle Europeanen

De deelnemers aan de Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld hebben aan de kaak gesteld dat extreme armoede in Europa als normaal wordt beschouwd en het feit dat politieke verantwoordelijken op verschillende niveaus elkaar de bal toespelen.

Op lokaal, nationaal en Europees niveau hebben ze het volgende gevraagd:

- Dat ieders waardigheid wordt gerespecteerd en dat de strijd tegen discriminatie versterkt wordt.
- Dat van jongs af aan op school en daarbuiten ervaring wordt opgedaan met solidariteit en burgerschap
- Dat volwassenen en jongeren en niet te vergeten de meest uitgesloten een plaats krijgen bij raadplegingen op alle niveaus van besluitvorming en erkend worden als medespeler
- Dat overheden meer informatie geven over rechten aan alle Europese burgers
- Dat sociale wetgeving meer rekening houdt met de mobiliteit van mensen die in armoede leven en die naar elders vertrekken om hun levensomstandigheden te verbeteren
- Dat er een Europees burgerinitiatief in gang wordt gezet voor een minimuminkomen in alle lidstaten.

Ter versterking van de participatieve democratie, zouden alle Europese instellingen moeten aanmoedigen dat er binnen de Europese Unie plaatsen met een permanent karakter gecreëerd worden waar uitwisseling van kennis plaats kan vinden.

- Mensen die geconfronteerd worden met armoede moeten hun burgerschap, hun rechten en plichten kunnen uitoefenen. Dat is noodzakelijk zowel voor hen als voor de democratische instellingen. Maar hun burgerschap kan niet bestaan als de andere leden van de maatschappij niet hun medeburgers willen zijn.
- Om het vertrouwen tussen alle burgers te herstellen moeten er voorwaarden gecreëerd worden die het mogelijk maken dat ze van elkaar kunnen leren, in het bijzonder om de mensen in extreme armoede ervan te overtuigen dat hun levenservaring hen een unieke kennis verleent die ze kunnen delen.
- Op het niveau van Europa en de lidstaten moeten de instellingen ondersteuning verlenen aan professionele maatschappelijke vorming die het mogelijk maakt een sociale band te smeden, een dialoog tot stand te brengen tussen de meest achtergestelde Europeanen en degenen die beslissingen nemen. Dat is wat het Europees Economisch en Sociaal Comité doet door sinds 1989 regelmatig de Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld te ontvangen.

Aan de Europese instellingen, hebben de deelnemers het volgende gevraagd:

- Dat het EESC een standpunt voorbereidt samen met de meest betrokken personen over hoe "Europees burgerschap" eruit zou moeten zien met als basis het afwijzen van extreme armoede en het daadwerkelijk toegang hebben tot mensenrechten.
- Dat de Europese Commissie analyseert wat de gevolgen zijn van het nieuwe economische beleid op de meest achtergestelden en hen bij deze studie betreft, met een gezamenlijk opbouwen van kennis.
- Dat aan de sociale rechten en de grondrechten evenveel belang wordt toegekend als aan het economisch beleid en dat minstens 20% van het Europees Sociaal Fonds wordt aangewend voor de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.
- Dat het Europees Parlement zijn invloed bij de lidstaten aanwendt om het herziene Europees Sociaal Handvest te ondertekenen, dat de Europese Unie het zelf ook ondertekent en de procedure van collectieve bezwaar accepteert.

Al deze initiatieven en voorstellen zullen omstreeks 17 oktober, Werelddag van Verzet tegen extreme armoede, verspreid worden en tevens in 2013, Europees jaar van de burgers. Ze zullen het tevens mogelijk maken de publieke opinie in Europa te beïnvloeden met het oog op de Europese verkiezingen in 2014.

BIJLAGEN

Lijst van deelnemers

Afgevaardigden van de Volksuniversiteiten van de Vierde Wereld en van bevriende verenigingen

DUITSLAND

Volker Paul BOEKEN
Michael BRETZINGER
Marion DENIZ
Mechthild KRIESCH-DÖRING
Anton KRÜGER
Heidi PETER
Norbert PETER
Carola VONHOF-STOLZ

BELGIË

Vlaanderen

Dominique ARNOYS
Jeanneke DEPAUW-WIJNINGS
Roger DEPAUW-WIJNINGS
Rita EVERAERT
Katia MERCELIS
Erik VANACKERE
Mireille VLASSEN BROECK

Wallonië-Brussel

Patrice BEGAUX
Marc COUILLARD
Elsa DAUCHET
Elena FLORES
Elise KERREMANS
Jérémy KREMERS
Angèle PENS
Jean-Marie SAISSET

Werkgroepen kruising van kennis

Monique COUILLARD
Vincent GODEFROID
Emmanuel VANDERICKEN

FRANKRIJK

Grand Ouest

Francoise AMIOT BADIN
Jacky AUBREE
Joëlle OBERLIN
Maryvonne CHARTIER

Nord-Pas-de-Calais

Clarelle BALENCOURT
Stéphane GIGANT
Magali LOUETTE
Joël MASCLEF

Champagne-Ardenne

Florence LAMBERT
Liliane MAILLET
Danielle PIERRET
Aude VELUT

Centre-Loire

Bernard PIOU
Maryannick RENAUDIER

Rhône-Alpes

Pascale ANGLADE
Catherine GORJUX-DALLERY
Madeleine VAUVELLE
Patrick WEINMANN

Elzas

Sylvie CLAUSSE
Anne DELMAS
Gérard DIDIENNE
Julien STEINBRUCKER

Île-de-France

Laurence ABOTCHI
Micheline MAHIER
Anne THOMAS
Robert THOMAS

Lotharingen

Micheline ADOBATI
Monique BRETAUDEAU
Abire HARIZI
Jessy JOHN

VERENIGD KONINKRIJK

Amanda BUTTON
Martin KALISA
Dann KENNINGHAM
Laura MASON
Tammy MAYES
Mary McMURCHIE
Stewart McMURCHIE
Pieter TUYTENS

IERLAND

Jessica CONNOLLY
Jennifer CONNOLLY
Francoise SLEETH
Nicola TIERNEY
Dominique VINCHON

ITALIË

Carla BELLAZZECCA
Assunta IELAPI
Francesca PETTINATO
Giovanni RESTIVO
Pina ROMANI
Clotilde SILVESTRI
Jean TONGLET

LUXEMBURG

Astrid BREMER
Jean CLEMENT
José FERREIRA DE ALMEIDA
Béatrice GOERENS-LAURES
Steve HAMES
Véronique HAMMES

NEDERLAND

Christine BEHAIN
Klaas BURGER
Gérard DE JONG
Catherine LIBEAUT
Ans PELZER
Jan TIMMERS
Hans van MAZIJK
Anneke van ELDEREN

POLEN

Magdalena CECHNICKA
Elzbieta DARKOWSKA
Ewa FILIPOWICZ
Anna GOZDZ
Mariusz GRABKA
Anna OWCZARSKA OSINSKA
Maria SLEDZ

ZWITSERLAND

Michèle CHEHAIBI
Michèle PIGUET
Chantal SCHNEIDER

Bevriende verenigingen

- Vereniging Wieder, Brugge (België),
- Buurthuis Stuivenberg Antwerpen (België),
- Mouvement de familles (België),
- Dorset St after-school group (Ierland),
- Vereniging EUTOPIA (Italië),
- Caritas (Italië),
- FNV (Nederland),
- Vereniging van Fransen in het buitenland (Nederland),
- Vereniging Annahuis-Breda (Nederland),
- Stichting le Collier (Polen),
- Sociale Diensten van Kielce (Polen)

Andere deelnemers

- Heather BAILEY, parlementair assistente van Sylvie GOULARD, Europees parlamentslid
- Jean-Claude BARBIER, Directeur onderzoek CNRS Parijs I
- Maria-Judite BERKEMEIER, Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)
- Geneviève BREMS-Van HOOFF, België
- Eugen BRAND, Algemeen afgevaardigde ATD Vierde Wereld
- Eloïse BRESSON, Stagiaire, studente
- Marc BRINGER, Delegatie bij de Europese Unie, ATD Vierde Wereld
- Clotilde CLARK FOULQUIER, Eurodiaconia
- Paul COLLOWALD, Voorzitter vereniging Robert Schuman
- Françoise CORE, ATD Vierde Wereld
- Pierre-Jean COULON, Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)
- Pier Virgilio DASTOLI, Woordvoerder van het Permanent Forum van de burgermaatschappij, Voorzitter van de Europese Beweging - Italië
- Matt DAVIES, Internationale Relaties, ATD Vierde Wereld
- Angelica de AGAZIO, Gepensioneerd ambtenaar, Raad van de Europese Unie
- Anne DEGRAND-GUILLAUD, Directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en integratie, Europese Commissie
- Karima DELLI, Europees parlamentslid
- Vincent DEPAIGNE, Directoraat-generaal Justitie, fundamentele en kinderrechten, Europese Commissie
- Geert de PAUW, België
- Laurence D'HARCOURT, Juridisch Comité ATD Vierde Wereld
- Angelina DI PASQUA, ATD Vierde Wereld, België
- Aurélie DUPRES, European Network of social Integration Enterprises, Policy officer
- Christine DUPUIS, België
- Delphine DUQUESNE, regisseur van de film
- Marion DUQUESNE, producer van de film
- Isabelle DURANT, Europees parlamentslid, Vice-voorzitter van het Europees Parlement
- Chloé FALL, Stagiaire, Eu-logos Athena
- Emilio FATOVIC, Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)
- Micheline GERONDAL, EAPN, coördinatrice van de ontmoetingen van mensen die in armoede leven
- Charles GOERENS, Europees gedeputeerde
- Marie-Aleth GRARD, Vertegenwoordigster bij de Franse EESC, ATD Vierde Wereld
- Egbert HOLTHUIS, Directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en integratie, Europese Commissie
- Georges de KERCHOVE, Voorzitter ATD Vierde Wereld België
- Jürgen KLUTE, Europees gedeputeerde, Vice voorzitter van de interfractiewerkgroep Extreme armoede en Mensenrechten
- Leila KURKI, Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC), Voorzitster sectie SOC
- Bruno LANGLAIS, ATD Vierde Wereld
- Jean LECUIT, ATD Vierde Wereld
- Henri-Pierre LEGROS, Voorzitter EU-LOGOS Athena
- Claire LEPOUTRE, ATD Vierde Wereld
- Gildas LE SAULNIER, EU Logos stagiaire
- Henri LOURDELLE, Federatie van Europese Vakbonden

- Judy McKNIGHT, Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)
- Anne-Claude MARTIN, parlementair assistente van Nathalie GRIESBECK, Europees parlements lid
- Antonio MICELI, ATD Vierde Wereld, België
- Kanokkarn NAKPASSORN, ATD Vierde Wereld
- Staffan NILSSON, Voorzitter van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)
- Robert PENDVILLE, Gepensioneerd ambtenaar, Europese Commissie
- François PHILIPONEAU, ATD Vierde Wereld, fotograaf
- Jacques-René RABIER, Gepensioneerd ambtenaar, Europese Commissie
- Véronique REBOUL SALZE, Afgevaardigde ATD Vierde Wereld voor de regio Europa
- Marie-Cécile RENOUX, Afgevaardigde bij de Europese Unie, ATD Vierde Wereld
- Conny REUTER, Voorzitter van het Europees sociaal platform
- Jo-Lind ROBERTS, ATD Vierde Wereld
- Annica RYNGBECK, Europees sociaal platform
- Jean-Christophe SARROT, Journalist Feuille de route Quart Monde, ATD Vierde Wereld
- Mauro STRIANO, FEANTSA
- Baudouin SURY, ATD Vierde Wereld, België
- Geneviève TARDIEU, ATD Vierde Wereld
- Mattia TOSATO, Don Bosco International
- Marie-Angela TRAVELLA, Delegatie bij de Europese Unie, ATD Vierde Wereld
- François VANDAMME, Algemeen adviseur bij het Belgisch ministerie voor werkgelegenheid
- Pierre-Etienne VANDAMME, Student, België
- Joost VAN IERSEL, Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)
- Emilie VERGAIN, ATD Vierde Wereld
- Peter VERHAEGHE, Caritas Europa
- Thierry VIARD, ATD Vierde Wereld
- Jean-Marie VISEE, Jurist, België
- David WALKER, Europese Commissie,
- Directeur van de Europese Bestuurschool

Organisatie en secretariaat (Beweging ATD Vierde Wereld)

- Dominique BECHET, Afgevaardigde ATD Vierde Wereld voor de regio Europa
- Martine COURVOISIER
- Liola De FURSTENBERG
- Sofie DEHOU
- Coralie LEDOUX
- Marie-Laure MODAVE
- Pascal PERCQ
- Pascale TISSIER
- Elisabeth VERZAT
- Dominique VISÉE

Thema's van de Europese bijeenkomsten van de Volksuniversiteiten Vierde Wereld sinds 1989		
2010	Brussel	Samen actief voor een Europa zonder armoede en uitsluiting met steun van het EESC
2009	Pierrelaye (FR)	Wie en wat heeft een kind nodig om te groeien?
2008	Marseille (FR)	<i>Actieve integratie</i> , in het kader van de 7 ^e Europese Ronde Tafel over armoede en sociale uitsluiting
2004	Warschau	Samenwerken voor een Europa met respect voor ieders waardigheid. In samenwerking met de Ombudsman voor burgerrechten in Polen, het EESC en de Universiteit van Warschau
2001	Brussel	<i>Ouders zijn de eerste partners van de toekomst van de kinderen: een doelstelling voor Europa</i> , met steun van het EESC
1999	Brussel	<i>Ieder van ons ijvert voor de Rechten van de Mens</i> met steun van het EESC
1997	Brussel	<i>Alle handen zijn nodig om de aarde te bouwen</i> met steun van het EESC
1995	Brussel	<i>Cultuur en menselijke activiteit om extreme armoede te weigeren.</i> met steun van het EESC
1993	Brussel	<i>De inzet van de burgers in Europa in de strijd tegen armoede.</i> met steun van het EESC
1991	Brussel	<i>De Vierde Wereld, partner in Europa.</i> met steun van de EESC
1989	Brussel	<i>Een gegarandeerd minimum inkomen</i> met steun van het EESC

Referenties en informatie :

- « **L'université populaire Quart Monde. La construction du savoir émancipatoire** », Geneviève Defraigne Tardieu, Nanterre, Presses Universitaires de Paris Ouest, 2012.
- « **Le croisement des savoirs et des pratiques** » ; Groupes de recherches Quart Monde-Université et Quart Monde Partenaire, Editions de l'Atelier / Editions Quart Monde, Paris, 2008 – 704 pages
- **Rapport over het Europees platform tegen armoede en sociale** uitsluiting, op 24 oktober 2011 aangenomen door het Europees Parlement, verslaggever : Frédéric Daerden (beschikbaar in alle talen van de EU) Zie Rapporten van het Europees Parlement
- **Film « Citoyens Universités populaires Quart Monde »** geregisseerd door Delphine Duquesne, (26 min), weergave van de verschillende etappes van de Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld.
- Zie de website van ATD Vierde Wereld <http://www.atd-quartmonde.org/Une-citoyennete-qui-refuse-la.html> en de website van het EESC : 12e Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld | Europees Economische en Sociaal Comité
- Deze Volksuniversiteit van de Vierde Wereld is geëvalueerd door Geneviève Defraigne Tardieu, Docteur en Sciences de l'Éducation en door Ides Nicaise, Professor, KUL (Vlaanderen, België). De evaluatie zal beschikbaar zijn op de site www.atd-quartmonde.org in februari 2013.

12e Europese Volksuniversiteit van de Vierde Wereld:

Samen actief als burgers voor een Europa zonder armoede en uitsluiting

5 maart 2012

In de huidige context die gekenmerkt wordt door een ernstige economische en financiële crisis worden de allerarmsten in Europa steeds meer in de steek gelaten, gestigmatiseerd en gecontroleerd.

Europa kan zich niet ontwikkelen als een Europa van mensenrechten, democratie en vrede als de allerarmsten er niet bij betrokken worden.

Op 5 maart 2012 hebben 120 vertegenwoordigers uit 10 landen blijk gegeven van hun mobilisatie voor menselijke waardigheid en burgerrechten. Ze gingen in dialoog met Europese beleidsverantwoordelijken. "Wij, Europese Parlementsleden, moeten naar u luisteren en wetten maken die rekening houden met uw getuigenissen." aldus **Isabelle Durant**, Vice-voorzitster van het Europees Parlement.

FRAGMENTEN

"Actief burgerschap is een engagement ten aanzien van de Europese waarden.

Een actief burger zijn betekent systemen en vaste structuren die het onmogelijk maken Europese en pluralistische waarden te respecteren opnieuw ter discussie stellen. Soms betekent armoede dat men uitgesloten is van het fundamentele recht op politieke deelname."

Staffan Nilsson, Voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité

"Ik wil het met u hebben over burgerschap;

Dat is een moeilijk woord,

Want als je op straat leeft, tel je in de ogen van anderen niet meer mee."

Patrick Weinmann (Rhône-Alpes, Frankrijk)

